ಮಹಾವೀರ

ಡಾ: ಪದ್ಮಾ ಶೇಖರ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನಮಾಲೆ

ಮಹಾವೀರ

ಡಾ. ಪದ್ಮಾ ಶೇಖರ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ನೃಪತುಂಗ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೨

MAHAVEERA—Written by Dr. Padma Shekar and Published by Karnataka Sahitya Akademy, Nrupatunga Road, Bangalore-560002.

First Publication 1994   Pages : viii+96

ಮೊದಲನೇ ಮುದ್ರಣ ೧೯೯೪

ನೆರವು : ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು :

ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ರಕ್ಷಾಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ :

ಸಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್

ಬೆಲೆ : ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ

ಮುದ್ರಕರು :

ರಶ್ಮಿ ಮುದ್ರಣ
ನಂ. ೧೯, ೫ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಸುಧಾಮನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು–೫೬೦ ೦೨೭

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ, ಸಾಮರಸ್ಯಗಳು ನೆಲೆಯೂರಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಚೇತನಗಳು, ಆರೋಗ್ಯಕರ ಚಲನಶೀಲತೆಗೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿವೆ. ಇದು ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಒಂದು ಹೋರಾಟ; ಅಂತೆಯೇ ಇರುವ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಳಜಿ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಗಲಲ್ಲೇ ಕತ್ತಲು ಮೂಡಿಸುವ ಕರಾಳ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಹಾಕುವ ಇಂಥ ಸ್ವಾರ್ಥ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೂ, ಚಲನಶೀಲಪರವಾದ ಚೇತನಗಳಿಗೂ ಮುಖಾಮುಖಿ ಅನಿವಾರ್ಯ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರಬಹುದು; ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನತೆಯಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಯಾ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡತೆಯನ್ನು ಮೀರುವ ಮನೋಧರ್ಮ ಮುಖ್ಯವಾಗುವ ಮುಖಾಮುಖಿಯು ಮಹತ್ವದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲಿತಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಚರಿತ್ರೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಯೇ ನಾವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದುದು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದ ಚಲನಶೀಲ ಚಿಂತನೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯದಾಗಬಹುದಾದರೂ,

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದ ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಒತ್ತಾಸೆಯನ್ನೂ, ಪ್ರಗತಿಪರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಅದು ಒದಗಿಸಿರುತ್ತದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಆಯಾ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಯೇ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿವೇಕದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಕಾಗದ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಅತಿರದ, ಅತಿರೇಕದ ತೀರ್ಪುಗಳಿಂದ ನಾವು ಪಾರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತೇವೆ. ಆಯಾ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತ, ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮೀರುತ್ತಾ, ಹೊಸ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಚಿಂತನೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಸತ್ವವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಒಟ್ಟು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು, ಸಂತರು, ಸಮಾಜ ಸೇವಕರು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಕವಿ–ಕಲಾವಿದರು, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳು –ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟುವ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ತೋರಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತಕರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ನಂಬಿಕೆ, ನಿಲುವು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ತಂತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮೀರುತ್ತ, ಮುಂದೆ ಜಡ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರಮಾಡಿ ಹೊಸ ಹಾದಿ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ, ಹೊಸ ಚಿತ್ರ ಬರೆದು ಹೊಸ ಚೌಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರುವುದಂತೂ ನಿಜ. ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ನೆಲೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಇವರು ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಮಿತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತಕರು ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಲಿ, ಯಾವುದೇ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿ, ಅವರವರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾದಿ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಜಡಜೈಲುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ: ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು

ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ; ಅವಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರ ಆದ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರವಿರಬಹುದು; ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿರ ಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಒಂದಷ್ಟು ಮರುಚಿಂತನೆಗೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ ತಾವು ಬದುಕಿದ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಮಾನವೀಯ ಮಿಡಿತ ತರುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನ ಮಾಲೆ'ಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಮಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವೂ, ಚಿಂತ ನಾತ್ಮಕವೂ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಅರಿವಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗೆ ಆಸಕ್ತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲೇ ಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನ ಮಾಲೆಯು ಈ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯು ವುದಕ್ಕೆ, ಮೊದಲ ಪ್ರೇರಣೆ ಒದಗಿಸಿದವರು ಅಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ವಿಶ್ವನಾಥ್ ಅವರು. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವನಾಥ್ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಬಗ್ಗೆ ಕಿರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿಸಿ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮಹದಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿತ್ತು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ವಹಿಸಿ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಈ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ವಿಶೇಷ ಅನುದಾನವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವನಾಥ್ ಅವರ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆ ಯಿಂದ ನೆನೆಯುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಹಕಾರವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದ ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಚಿವರಾದ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎನ್. ನಾಯಕ್ ಅವರಿಗೂ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೂ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗೂ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನ ಮಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ವಿವಿಧ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರು ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಆಶಯವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೯೯೪
ಬೆಂಗಳೂರು

ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಲೇಖಕರ ಮಾತು

ಈ ಪುಸ್ತಕ ರಚನೆಯ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಮತ್ತು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ, ಹಿತೈಷಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಡಾ. ಪದ್ಮಾ ಶೇಖರ್

ಮಹಾವೀರ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಹಿನ್ನಲೆ

ಪ್ರಪಂಚದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮವು ಒಂದು. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಮಹಾವೀರನಿಂದ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವನ್ನು ಬೀರಿತ್ತು.

ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಜನ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಇದ್ದಾರೆ. ವೃಷಭನಾಥ, ಅಜಿತನಾಥ, ಸಂಭವನಾಥ, ಅಭಿನಂದನನಾಥ, ಸುಮತಿನಾಥ, ಪದ್ಮಪ್ರಭ, ಸುಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭನಾಥ, ಪುಷ್ಪದಂತ (ಸುವಿಧಿನಾಥ), ಶೀತಲನಾಥ, ಶ್ರೇಯಾಂಸನಾಥ, ವಾಸುಪೂಜ್ಯನಾಥ, ವಿಮಲನಾಥ, ಅನಂತನಾಥ, ಧರ್ಮನಾಥ, ಶಾಂತಿನಾಥ, ಕುಂಥುನಾಥ, ಅರನಾಥ, ಮಲ್ಲಿನಾಥ, ಮುನಿಸುವ್ರತ, ನಮಿನಾಥ, ನೇಮಿನಾಥ, ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಮತ್ತು ಮಹಾವೀರ (ವರ್ಧಮಾನ)–ಹೀಗೆ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದಿನಾಥನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವೃಷಭನಾಥನನ್ನು ಕುರಿತಂತೇ ಅನೇಕ ದಾಖಲೆಗಳು

ನಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಋಗ್ವೇದ ಮತ್ತು ಯಜುರ್ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವೃಷಭನಾಥನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ಐದನೆಯ ಸ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ಆತನ ತಂದೆ ನಾಭಿಯೆಂದು, ತಾಯಿ ಮರುದೇವಿಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈತನ ಹಿರಿಯಮಗ ಭರತನಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. ವೃಷಭನಾಥ ಸಮಾಜಹಿತ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನ್ನೂ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಇವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಕೂರ್ಮ ಪುರಾಣ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಜೈನಧರ್ಮ ಒಂದು ಜನಪದ ಧರ್ಮವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳು ದೊರಕಿದಂತಾಗಿದೆ.

ಡಾ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಇಂಡಿಯನ್ ಫಿಲಾಸಫಿ'ಯಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮವೆಂದು ಸಾದಾರಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶ್ವಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದ ಮೇಜರ್ ಜನರಲ್ ಫರ್‌ಲಾಂಗ್ ಅವರು "ಜೈನ ಧರ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಘಟಿತವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೮೦೦-೯೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆಗಿಹೋದ ೨೩ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಜೈನರ ೨೨ ಮಂದಿ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಆದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಜೈನ ಧರ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮವೆಂದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೊದಲ ನಾಗರಿಕತೆ ಎನಿಸಿರುವ ಸಿಂಧೂ ಕಂದರದ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಧರ್ಮವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಧರ್ಮ ಎನ್ನಿಸಿತ್ತು - ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮದ

ಮೂಲ ಆಶಯವೇ ಅಹಿಂಸೆ. ಇದನ್ನು ಸಿಂಧೂ ಕಂದರದ ಜನ ಅತ್ಯಂತ ವಿಧೇಯರಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಾರಕಪ್ರಾಯವಾದ ಆಯುಧಗಳು ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ವೃಷಭ ಲಾಂಛನವುಳ್ಳ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಪ್ರತಿಮೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರನಿಂದ ಜೈನ ಧರ್ಮವು ಆರಂಭಗೊಂಡಿದ್ದಂತೂ ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿದೆ.

ಯುಗದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಹಿಂದೂ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ, ಕಲಿಯುಗ ಎಂಬ ಯುಗದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಇದ್ದಂತೆ ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿ (ಉನ್ನತಿಯ ಕಾಲ), ಅವಸರ್ಪಿಣಿ (ಅವನತಿಯ ಕಾಲ) ಎಂಬೆರಡು ಬಗೆಯ ವಿಭಾಗೀಕರಣವಿದೆ. ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯಲ್ಲಿ ೧. ಸುಷಮ-ಸುಷಮ, ೨. ಸುಷಮ, ೩. ಸುಷಮ-ದುಷಮ ೪. ದುಷಮ-ಸುಷಮ ೫. ದುಷಮ ೬. ದುಷಮ-ದುಷಮ ಎಂಬ ಪ್ರಭೇದಗಳಿದ್ದು ಅವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅತಿ ಸುಖ, ಸುಖ, ಸುಖ-ದುಃಖ, ದುಃಖ-ಸುಖ, ದುಃಖ, ಅತಿ ದುಃಖದ ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಮೊದಲ ಮೂರು ಭೋಗಜೀವನವನ್ನು, ಸುಖಾಪೇಕ್ಷೆ ಮನೋಭಾವವನ್ನು, ಕೊನೆಯವು ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಾಯಕದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ವೃಷಭನಾಥ ಮಹಾವೀರರು ಈ ಚತುರ್ಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಷಷ್ಠಿ ಶಲಾಕ ಪುರುಷರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ೯ ಜನ ಬಲಭದ್ರರು, ೯ ಜನ ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ೯ ಮಂದಿ ಪ್ರತಿ

ನಾರಾಯಣರು ಮತ್ತು ೧೨ ಮಂದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ೨೪ ಮಂದಿ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುಗ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಕಾಲ, ಜೈನರಲ್ಲಿ ದುಷಮಕಾಲವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಳಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿಬ್ಬರೂ ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

ಮಹಾವೀರನ ಜನನ–ಜೀವನ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನು ಜನಿಸಿದ ಹಿಂದಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನಮಗೆ ಒಂದು ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಜನ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಮಹಾಪುರುಷರು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿ ಮತ್ತು ಜನರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾವೀರನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೬ನೆಯ ಶತಮಾನವು ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಅನೇಕ ಚೇತನಗಳು ಜನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಗೌತಮಬುದ್ಧರು, ಗ್ರೀಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ರಟೀಸ್, ಪ್ಲೇಟೋ, ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಕಾನ್‌ಫ್ಯೂಸಿಯಸ್ ಲಾವೋತ್ಸೆ–ಮೊದಲಾದವರನ್ನಿಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಶತಮಾನವನ್ನು "ಕ್ರಾಂತಿಯುಗ" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲೂ ೨೩ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನ ತರುವಾಯ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂಸೆ ತಾಂಡವವಾಡತೊಡಗಿತು. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಗೆಂದು ಕುಂಟು ನೆಪವಾಗಿ ಬಲಿಪೂಜೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು.

ಜನರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಪಶುಗಳಂತೆ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೀಳು, ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ ಎಂಬ ಭೇದಭಾವಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಮೌಢ್ಯತೆ ಆವರಿಸಿತು. ಜನರೆಲ್ಲ ಹದಗೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಂಡು ಕಂಗೆಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದರು. ಇಂಥ ದುರಂತ ಬದುಕಿನಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವರು ಯಾರು ? ಎಂದು ಆರ್ತತೆಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರೆಲ್ಲರ ಬಯಕೆಗಳ ಬೆಳಕಾಗಿ ಮಹಾಚೇತನ ಮಾನವತಾವಾದಿ ಮಹಾವೀರನ ಜನನವಾಯಿತು. ಇದು ಕಾಕತಾಳೀಯವೂ ಇರಬಹುದು.

ಮಹಾವೀರ ವೈಶಾಲಿಯ ಕುಂಡಪುರ (=ಕುಂಡಲಪುರ)ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇದು ಬಿಹಾರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೬ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲೂ ಗಣತಂತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದದ್ದು. ಬಿಹಾರ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಚಂಪಾರಣ್ಯ, ಮುಜಫರಪುರ ಮತ್ತು ದರಭಂಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಲಿಚ್ಛವಿಯರ ರಾಜ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿದೇಹದೇಶವೆಂದೂ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಇದರ ರಾಜಧಾನಿಯೇ ವೈಶಾಲಿ. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ನಗರವಾಗಿತ್ತು. ಗಂಡಕಿ ನದಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತವು, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಕೈತಕೀ ನದಿ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಗಂಗಾನದಿ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಗಂಡಕೀ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಿತು. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದ ವೈಶಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಉಪವನಗಳ ಸಮೂಹವೇ ಇದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವೈಶಾಲಿಯನ್ನು ''ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತಾಯಿ'' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು.

ಗಂಡಕೀ ನದಿಯ ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಉಪನಗರಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಂಡಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ

ಕುಂಡಗ್ರಾಮ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಂಡಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕುಂಡಪುರ, ಕುಂಡಗ್ರಾಮ, ಕುಂಡಲಪುರ, ಕುಂದಪುರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಇದೊಂದು ಗಣರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನೆಂಬವನು ಅದರ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನು ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರದವನು, ಜ್ಞಾತೃ (=ನಾಥ) ವಂಶಕ್ಕೂ ಸೇರಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥರಾಜನ ಮಡದಿ ತ್ರಿಶಲಾ. ಈಕೆಗೆ ಪ್ರಿಯಕಾರಿಣಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು. ತ್ರಿಶಲಾ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಚೇಟಕ ಮಹಾರಾಜನ ಮಗಳು. (ಚೇಟಕ ಮಹಾರಾಜನ ತಂಗಿ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ).

ರಾಜ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಮತ್ತು ರಾಣಿ ತ್ರಿಶಲಾ ದಂಪತಿಗಳು ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಆಶಯಗಳಾದ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಗ್‌ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಗ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು; ಅಹಿಂಸಾವ್ರತ ವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದರು; ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರೂ ಜನಹಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರೂ ಆಗಿದ್ದ ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಪುತ್ರನೇ ಮಹಾವೀರ. ಮಹಾವೀರ ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೫೯೯ರಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷ ತ್ರಯೋದಶಿಯಂದು ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಮಹಾವೀರನ ಭವಾವಳಿ

ಜೈನ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಹುಟ್ಟು ಕರ್ಮಬಂಧನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಆ ಧರ್ಮದ ನಂಬಿಕೆ. ಕರ್ಮ, ಕ್ಷಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಜೀವಿ ಭವದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾ, ತೇಲುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವದ

ಭವಾವಳಿಯ ತಳಹದಿ. ಮಹಾವೀರನು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ; ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶವೇ ಜೈನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ ಮತ್ತು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ವೈಶಿಷ್ಟತೆಯ ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಎಂದು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಹಾವೀರ ಮಾನವತ್ವದಿಂದ ದೈವತ್ವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತೀರ್ಥಂಕರನೆನಿಸಿದವನು; ಮಹಾತ್ಮನೆನಿಸಿದವನು. ಈ ಮಹಾತ್ಮ ಪಟ್ಟ ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಿಂದ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಇವನದು ಭಾರತದ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳ ಮಹಾಪುರುಷರು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಸಿದ್ಧಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಜೀವನವಲ್ಲ. ಅವನು ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಜನಿಸಿ, ಕರ್ಮಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಪಾಡುಪಟ್ಟವನು, ಭವದ ಗೊಂದಲದ ಸಾವು-ನೋವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಹಾವೀರನ ಮಹಾತ್ಮತೆ ಒಂದು ಜನ್ಮದಿಂದ ಬಂದದ್ದಾಗಿರದೆ ಹಲವು ಜನ್ಮಗಳ ಸಾಧನೆಯ ಫಲದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ "ಹಿಂದಿನ ಅನೇಕ ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ, ಹಲವು ಸಲ ಎದ್ದು, ಕೆಲವು ಸಲ ಬಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಈ ಸಿದ್ಧಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಆತ್ಮವು ಮಹಾವೀರನದು".

ಮೊದಲ ಭವದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಪುರೂರವ ಎಂಬ ಬಿಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಲಿಕಾ. ಒಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧುವೊಬ್ಬನನ್ನು ಮೃಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹೆಂಡತಿ ಅವನನ್ನು ತಡೆದಳು. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಪುರವನ್ನು ಕಂಡು ಮುನಿ ಸಾಗರಸೇನರು ಜಿನೇಶ್ವರ ಸಂಬಂಧ ಮತವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆಯೂ, ಮಧುಮಾಂಸವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಮಹಾಗುರುಕುಲವನ್ನು ಪಡೆವಂತೆ ಹರಸಿದರು. ಮುನಿಯ

ಸುವ್ರತದಂತೆ ನಡೆಯಲಾಗಿ, ಸತ್ತು ಸೌಧರ್ಮಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗರೋಪಮ ವರ್ಷ ದಿವ್ಯಾಯುಷ್ಯುಳ್ಳ ದೇವನಾದನು. ಮುಂದೆ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ವೃಷಭನಾಥನ ಮಗನಾದ ಭರತೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಅನಂತಮತಿ ದಂಪತಿಗಳ ಪುತ್ರ ಮರೀಚಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಾತ ವೃಷಭನಾಥನಂತೆ ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಹೊಂದಿ ತ್ಯಾಗ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಯೋಗ್ಯನೆನಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅಜ್ಜನಿಂದ ತಾನು "ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಥಂಕರ" ನಾಗುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಂದಿನಿಂದ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯತೊಡಗಿದ. ಇದು ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದ್ದ ಅತೃಪ್ತಿಯ ಫಲವಾಗಿದೆ. ಮರೀಚಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ದಿಗಂಬರ ಮುನಿಯೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆ ತಪಸ್ವೀ ಬದುಕು ಆತನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದಾಗಿತ್ತು. ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸುವಷ್ಟು ಸಂಯಮ ಆತನಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಸುಖದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮರೀಚಿ ಜನನ ಮರಣಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮರೀಚಿ ಹತ್ತಾರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನವೆಯಬೇಕಾಯಿತು; ಸುಖದುಃಖಗಳ ಏರುಪೇರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಕಪಿಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುತ್ರ ಜಟಿಲನಾಗಿ, ಭಾರದ್ವಾಜನ ಪುತ್ರ ಪುಷ್ಪಮಿತ್ರನಾಗಿ, ಅಗ್ನಿಭೂತಿಗೆ ಅಗ್ನಿಸಹನಾಗಿ, ಗೌತಮನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಮಿತ್ರನಾಗಿ, ಶಾಲಂಕಾಯನನಿಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜನಾಗಿ, ವಿಶ್ವಭೂತಿಗೆ ವಿಶ್ವನಂದಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ತ್ರಿಪೃಷ್ಟನಾಗಿ, ಹರಿಧ್ವಜದೇವನಾಗಿ, ಕನಕಧ್ವಜ ವಿದ್ಯಾಧರನಾಗಿ, ಹರಿಷೇಣ ರಾಜನಾಗಿ, ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನಾಗಿ– ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗಿಂತ ಸಾಮಾನ್ಯರಾಗಿ ಲೆಕ್ಕಮಾಡಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುವಷ್ಟು ಪುನರ್ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಮರೀಚಿ ಹೊಂದಿದನು. ಈ ಭವಾವಳಿಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮೂರು ಭವಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕು. ತ್ರಿಪೃಷ್ಟನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದಾಗ ಆ ಜೀವ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಅಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡದರ ಫಲವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಿಂಹದ ಭವ. ಸಿಂಹ ಸಹಜ

ಬಾಳ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆ ಮರಿಯನ್ನು ಆಹಾರವಾಗಿ ತಿನ್ನಲು ಹೋದಾಗ ಅನಿತಂಜಯ ಮುನಿಯಿಂದ ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಜ್ಞಾನದ ಪರೆಯನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡಾಗಿನ ಮೊದಲ ಸಂದರ್ಭ. ಹಿಂಸೆ ತ್ಯಜಿಸಿದ ಆ ಸಿಂಹ ಸಂಯಮಿಯಾಗಿ ಸಮತಾಭಾವದಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಾಗಿ ಹರಿಧ್ವಜದೇವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ. ಇದು ಮಹಾವೀರನ ಭವಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ತ್ವದ ಘಟ್ಟ. ಈ ಕಾಲ ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡ ಜೀವಿಯೊಂದರ ಸಾಧನ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಸುಖಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಂಡು ಶಾಶ್ವತನೆಲೆಯ ಹುಡುಕಾಟದ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಧರ್ಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಂಚಯ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಯಾ ವಾಚಾ ಮನಸಾ ಆಚರಿಸುವುದೇ ಆ ಜೀವದ ಉಸಿರಾಟವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಭವ ಎಂದರೆ ಮಹಾವೀರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನ ಭವ. ಆತ್ಮೋತ್ಕರ್ಷದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಜೀವ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿತಲ್ಲದೆ ಸಂನ್ಯಾಸನ ವಿಧಿಯಿಂದ ಶ್ರಮಣ ಸಾಧು ಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಸತ್ಯದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಆತ್ಮಿಕ ಗುಣಗಳು ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನ ಭವದಲ್ಲಿ ಜೀವ, ಸಾಧನೆಯ ಚರಮ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ ಆ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಿರಗೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಂದವರ್ಧನ ರಾಜನಾಗಿ ಕೆಲಕಾಲ ಮುನಿವ್ರತ ಪಾಲಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಪುಷ್ಪೋತ್ತರ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ತರುವಾಯ ಮಹಾವೀರನಾಗಿ ಭವದ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿತು.

ಮಹಾವೀರನ ಭವಾವಳಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ವಿಷಯ ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗುವ ಜೀವವು ಮಾನವ ಸಹಜವಾದಿ ಬದುಕಿನ ಬವಣೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಅನುಭವಿಸಿ,

ಮನಸ್ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದು ನಿಂತಾಗ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ದಕ್ಕುವಂತಹುದಲ್ಲ. ಅನಂತಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳು ಮುಪ್ಪರಿಗೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥದು ಎಂಬ ಸತ್ಯದ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾವೀರ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಕನಾಗಿ ದೈವತ್ವ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ಕೇವಲ ಆವ್ಯೊಂದು ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಜೀವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆ ಸ್ತರವನ ಮುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆ ಮಹಾನ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಹಾವೀರನ ಭವಾವಳಿ ಕಥನದಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೆಳೆವ ಸಿರಿ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿ

ಮಹಾವೀರನು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಕುಂಡಪುರದಲ್ಲಿ ಸುಖಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಧರ್ಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೃಪ್ತಿ ವರ್ಧಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಗುರುಹಿರಿಯರಿಂದ 'ವರ್ಧಮಾನ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ವರ್ಧಮಾನ ಮದೋನ್ಮತ್ತ ಆನೆಯೊಂದನ್ನು ಪಳಗಿಸಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ "ಅತಿವೀರ"ನೆಂದೂ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದನು. ಒಮ್ಮೆ ಚಾರಣ ಮುನಿಗಳಾದ ಸಂಜಯ ಮತ್ತು ವಿಜಯರು ಜೈನಾಗಮದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಲೇ ಕುಂಡಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಧಮಾನನನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಲಾಗಿ ಅವರ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣೆಯಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆ ಚಾರಣ ಮುನಿ "ಸನ್ಮತಿ" ಎಂದು ಕರೆದರು. ಹೀಗೆ ವರ್ಧಮಾನ, ಮಹಾವೀರ, ಸನ್ಮತಿ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಸರುಗಳು ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಮತ್ತವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅನ್ವರ್ಥವಾದ ಹೆಸರುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು.

ಮಹಾವೀರನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಅತಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಂಗಮ ಎಂಬ ದೇವ ಸರ್ಪರೂಪ ಧರಿಸಿ ಬಂದಾಗ, ಆ ಹಾವನ್ನೇ ಹಗ್ಗವೆಂಬಂತೆ ಆಟವಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ 'ಮಹಾವೀರ'ನೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಬಂದಿತು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಈತನು ವೈಶಾಲಿಯವನಾದ್ದರಿಂದ ವೈಶಾಲಿಕನೆಂದೂ ವಿದೇಹ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ವೈದೇಹಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇದ್ದವೆಂದು ಹಲವು ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮಹಾವೀರನ ಬುದ್ಧಿಯು ಅವನ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಮೀರಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ರಾಜವೈಭವಗಳು ತನ್ನೆದುರು ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಚಲಿತನಾಗದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಭೌತಿಕ ಸುಖದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಾಲಸಹಜವಾದ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸು ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದೆ ಸಂತ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಇರುವಿಕೆಯ ರೀತಿಯೇ ಧರ್ಮವೊಂದರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಜ್ಞಾನ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ಮಹಾವೀರನ ಅಧ್ಯಯನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಮಹಾವೀರನ ವಯಸ್ಸು ಕೇವಲ ಎಂಟು. ಕಲಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಾಯಿತು. ಇವನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಇಂದ್ರ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಗುರು ಕಲಾಚಾರ್ಯರ ಎದುರೇ ಹಲವಾರು ಕಠಿಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಮಹಾವೀರ ಸ್ವಲ್ಪವು ವಿಚಲಿತಗೊಳ್ಳದೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಸಮರ್ಥ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಜನರೆಲ್ಲ ಬಾಲಕ ಮಹಾವೀರನ ಅಗಾಧ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದರು. ಆಗ ಇಂದ್ರ ಅಸಾಧಾರಣ ಜ್ಞಾನಗಣಿಯಾದ ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಬೋಧೆಯ

ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಲಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಇದು ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪ್ರೌಢತೆಯನ್ನು "ಬೆಳೆವ ಸಿರಿ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿ" ಎಂಬ ನಾಣ್ನುಡಿಯಂತೆ ತೆರೆದು ತೋರಿಸುವಂಥ ಮಹತ್ತ್ವದ ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಹಾವೀರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಜನಪರವಾದ ಆತನ ಬುದ್ಧಿಭಾವ ಆಲೋಚನೆಗಳೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗತೊಡಗಿದವು. ರಾಜ ವೈಭೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮಹಾವೀರ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಅವನು ಏಕಾಂತ ಜೀವನವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಭೌತಿಕವಾದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಹಾವೀರನು ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಗಮನಿಸ ತೊಡಗಿದನು. ರಾಜಭವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಗಾಗ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದುದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಏರುಪೇರು ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಮತೆಯ ಅಪಾಯಗಳು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಕೊನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಳವಳಗೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಚಿಂತನೆ–ವೈರಾಗ್ಯ ಮೌನವಾಗಿ ಬಲಿಯತೊಡಗಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾದರೂ ಹಾಗಿತ್ತು.

ಒಂದೇ ಧರ್ಮದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದವು. ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ನಿರಂಕುಶಪ್ರಭುಗಳಾಗಿ ತಮಗಿಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳು ಮನು ಕುಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅದೇ ಧರ್ಮಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಹಣ ಪೋಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾತಿ ಮತಭೇದಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದ

ನಡುವೆ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಹೀನಾಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯನ್ನು ಭೋಗದ ವಸ್ತುವೆಂದು ಪರಿಣಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಸರಕಿನಂತೆ ವಿಕ್ರಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಂಡು ಮಹಾವೀರ ಅತಿಯಾಗಿ ನೊಂದುಕೊಂಡನು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣದೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪರಿಪೂರ್ಣದೆಡೆಗೆ

ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ವರ್ಧಮಾನನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಮಹಾವೀರ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸದಾಕಾಲವು ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಲೋಕದ ಹಿತಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸತ್ಯದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ತುಡಿಯತೊಡಗಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು ಮಹಾವೀರ ತನ್ನನ್ನು ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ. ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾನವೀಯತೆ ಧರ್ಮಶ್ರಮಣ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಸಂಯಮ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಮಗನಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ತಾಯಿ ತ್ರಿಶಲಾ ಮೂಕಳಾದಳು. ಮಗನನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದಳು. ತಾಯಿಯ ಹೃದಯ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪತಿ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಿಗೂ.

ಆದರೆ ಅವರ ಎಣಿಕೆಯೇ ಒಂದಾದರೆ, ಭವಿಷ್ಯದ ಬೆಳಕೇ ಬೇರೆ ರೀತಿಯದಾಗಿತ್ತು.

ಮಗನ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಕಂಡು ತಾಯಿಗೂ ಒಳಗೊಳಗೆ ಆತಂಕ. ಆದರೂ ಬಿಡದ ಆಸೆ. ಸಮಯ ನೋಡಿ ಮಗನ ಮುಂದೆ ಮದುವೆಯ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದಳು. ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಬಯಕೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ವಿವಾಹ ತನ್ನ ಧ್ಯೇಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಲಾರದೇ? ಶಲ್ಯದಂತೆ ಇರುವ ಕಾಮಭೋಗದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಜೀವ ಅತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಒದ್ದಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಭವಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಲಾರದೆ? ವಿವಾಹ ಬಂಧನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವೆ? ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕೊನೆಗೆ ಲೋಕ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಯುವ ದೀಕ್ಷೆಯ ಮುಂದೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಗೌಣ, ನಿಸ್ಸಾರವಾದುದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಇದಾವುದರ ಪರಿವೇ ಇಲ್ಲದ ತ್ರಿಶಾಲ ಮಗನ ಮುಂದೆ ವಿವಾಹದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಳು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲಗಟ್ಟಿನದಾಗಿರದೆ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಜೀವನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಬಯಸುವಂಥದ್ದಾಗಿತ್ತು. “ಸುತ್ತಲೂ ದೀನ ದರಿದ್ರರು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ತೊಳಲು ತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಸುಖಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ವನ್ನು, ಆತ್ಮದ ಹಿತವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವೆ?” ಮಗನ ಇಂಥ ಮಾತಿಗೆ ತಾಯಿ ತಾನೇ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಾಳು? ಮತ್ತೆ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು “ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ವೃಷಭನಾಥ ಮದುವೆ ಯಾಗಿದ್ದನಲ್ಲವೆ? ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಆಸೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವೆ?’ ಎಂದು ಮುಗ್ಧವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಮಹಾವೀರ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಬಹುಶಃ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳು ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಸುಳಿಯಿತು ಎಂದು

ತೋರುತ್ತದೆ. "ಈ ಆತ್ಮವು ಇಂಥ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳ ಸುಖವನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ, ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಆದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭವದ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಡಿದು ಬಂದಿರುವ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಕರ್ಮಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೇನಿದೆ? ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮತೀರ್ಥದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಪುನಃ ಆಗುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ನಿನ್ನ ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮಹಾಮಾತೆಯಾಗಲಾರೆಯಾ?" ಎಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಎಳೆಎಳೆಯಾಗಿ ತಾಯಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ತ್ರಿಶಾಲಾ ತಾನೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಾಳು? ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಗನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೂ ಧರ್ಮ ಗೆದ್ದಿತು; ಮಾನವಕುಲ ಉಳಿಯಿತು.

ಮಹಾವೀರನು ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಅರಮನೆಯ ಜನ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡಲೂ ತಯಾರಾಗಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಅರಿತು ಮಹಾವೀರ ಮೊದಲು ಅವರೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಕಾಲ ಅರಮನೆಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜನಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ. ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜನತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಗಣರಾಜ್ಯ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ನಿಂತು

ತನ್ನ ವಿವಿಧ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತುಂಬಲು ಹವಣಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಏನೋ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯಕೋಶಗಳನ್ನು, ಮನೆ, ನಗರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಲ್ಲದೆ, ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗಿದಲ್ಲದೆ, ಜನರಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ ಬಲವಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿತು. ರಾಜಭವನದಲ್ಲಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಖಚಿತವಾದ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಅವನನ್ನು ರಾಜ್ಯತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿಯತ್ತ ಮಹಾವೀರ

ಮಹಾವೀರನು ಸಂನ್ಯಾಸತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಆನಂದ, ದುಃಖ, ಆವೇಗಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಕೆಲವರು ಮಹಾವೀರನಿಂದ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವರು ಬೇಕೆಂತಲೇ ಮುಳ್ಳಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಯಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಮತಮಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದೊಂದು ನೋವುನಲಿವುಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನದ ಸಂದರ್ಭ. ರಾಜಪುತ್ರ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ನೋವನ್ನು ತಂದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸರ್ವೋದಯಕ್ಕಾಗಿ, ಸತ್ಯಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ನಲಿವನ್ನು ತಂದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸಂಯಮದ ಉನ್ನತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ ಜನರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ತನ್ನ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೂ ದಿವ್ಯ ಗಳಿಗೆ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು !

ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫೬೯ನೆಯ ವರ್ಷ, ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುಕ್ಲದಶಮಿ ಉತ್ತರಾ ಫಲ್ಗುನೀ ನಕ್ಷತ್ರದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮನ ಯೋಗ, ವಿಜಯ ಎಂಬ ಸುಮುಹೂರ್ತ. ಆ ದಿನದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಹರದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಅದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸಮಾವೇಶ! ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಜನ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಮಹಾವೀರ ಹೊಸಬನಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೀಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸಬನಂತೆ ಕಂಡ. ಭೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆಂದೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಮನುಷ್ಯರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನ್ಯಾಯ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಕೊರಳನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಿರುವುದು ವಾಸ್ತವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂಥವರ ನಡುವೆ ತುಂಬು ವೈಭೋಗವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಟಿದ್ದ ಧೀಮಂತ ಮಹಾವೀರ ಹೊಸಬನಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದೂ ದೀನದಲಿತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗಲಂತೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಮೂಡಿದ್ದ ಅಭಿಮಾನ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಯಿತು. ಅವರ ಅಭಿಮಾನದ ಫಲವೇ "ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾ" ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಏರಲು ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜನರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಮತ್ತು ಹರ್ಷವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಕ್ಕು ಅವನಿಗಾದರೂ ಎಲ್ಲಿತ್ತು? ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಇಂಥ ಮೋಹಗಳ ಮುಸುಕಿನಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು ಬೇಕಿತ್ತು. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಏರಿ ಜನರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡನು.

ಕುಂಡಲಗ್ರಾಮದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ "ಜ್ಞಾತೃಖಂಡವನ" ದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧ ಮಹಾವೀರ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ ಕುಳಿತು ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಂದ

ಪಾರುಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಅದಮ್ಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಕಠಿಣವ್ರತಧಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೊದಲು ಮಹಾವೀರ ಮನವಚನಕಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಕ್ಕೂ ಲೇಸನ್ನು ಬಯಸುವ ಕ್ಷಮಾಭಾವವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಶತೃ-ಮಿತ್ರತ್ವ ಭಾವವಳಿಯಿತು. ಸಮಭಾವ ಸಮದೃಷ್ಟಿ ಬೇರೂರಿತು. ದೇಹದ ಬಲ ಕುಂದಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗೆ ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು ಆ ವನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೂಲ್ಯಪುರದ ರಾಜ ಕುಲನೃಪನಿಂದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಹಾವೀರ ಆತ್ಮಸಾಧನೆಗಾಗಿ ದೀರ್ಘಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲೆ ಒಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಕಾಡು-ಮೇಡೆನ್ನದೆ ಸಂಚರಿಸಿದನು. ಚಾತುರ್ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮಳೆಗಾಲದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಂದೆಡೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಉಳಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಸಂಚಾರಿ ಬದುಕು ಅವನದಾಗಿತ್ತು. ಹೋದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಮಹಾವೀರ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ ಧೃತಿಗೆಡದೆ ಮುಂದುವರಿದ. ಜನತೆಗೆ ಮಹಾವೀರನ ದಯೆ ಶಾಂತಿ ಸಂಯಮ ಶೀಲತೆಗಳು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆತನ ಆತ್ಮಗುಣ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಅಸ್ಥಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಾ ಯೋಗವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಿತು. ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೊಂದು ವ್ಯಂತರ ಚೈತಾಲಯವಿದ್ದು ಜನರು ಸುಳಿಯದೆ ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಯೋಗಾರೂಢನಾಗಿ ನಿಂತನು.

ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಅನೇಕ ಕ್ರೂರರೀತಿಯ ಉಪಸರ್ಗಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆ ಪಟ್ಟರೂ ಸಮಭಾವವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಜನರು ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿದರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇದುವರೆವಿಗೂ ರಾಜ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನ ಮಗನೆಂದೋ ಜ್ಞಾತೃಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶಸ್ಥನೆಂದೋ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನರ ಮನೋಭಾವ ಬದಲಾಯಿತು. ಜನರು ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಮಹಾಪುರುಷನಂತೆ ಗುರುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು; ಆರಾಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಮಹಾವೀರ ತನ್ನ ತಪಸ್ವಿ ಜೀವನದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಲಂದಾ, ಚಂಪಾಪುರಿ, ರಾಜಗೃಹ, ಶ್ರಾವಸ್ತಿ, ಆಲಧಿಕಾ, ಲಾಡಾ, ವಿಶಾಲಾ ಪೃಷ್ಠಚಂಪಾ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲೂ ಲಾಡಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿನ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಒದಗಿದ ಅನುಭವವಂತೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಜ್ರದಷ್ಟು ಕಠಿಣಗೊಳಿಸಿತು ಮತ್ತು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಮಾರ್ಗನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿತು. ದಿಗಂಬರನಾದ ಮಹಾವೀರನ ಮೇಲೆ ಜನರು ನಾಯಿಯನ್ನು ಛೂಬಿಟ್ಟರು; ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದರು. ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿದರು. ಆದರೆ ಮಹಾವೀರ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಮಭಾವದಿಂದ ಸಹಿಸಿದನು. ಆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಮೌನವ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದು, ತನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಬಲದಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಆರ್ಯ-ಅನಾರ್ಯ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಆ ಮೂಲಕ ಹಿಂಸೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಅನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಯಲಿಗಿಟ್ಟು ಅಹಿಂಸೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.

ಮಹಾವೀರನ ಬದುಕೆ ಒಂದು ಧರ್ಮಸೂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಮಾತುಗಳೇ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದು ನಾಡಿನ ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಮಹಾವೀರನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದವು; ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗೆಲ್ಲಾ ಮಹಾವೀರನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಜೊತೆಗೆ

ಮಹಾವೀರ ದಯಾದ್ರ ಹೃದಯಿಯಾಗಿದ್ದ. ಜನೋದ್ಧಾರದ ಕಡೆಗೇ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯ. ಅವನೀ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೌಶಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಧನವಾಹನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚೀತದಾಳಾಗಿದ್ದ ಚಂಪಾನಗರದ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಚಂದನಾ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಬಡಪಾಯಿ ಹೆಣ್ಣಿಂದ ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಹಾವೀರ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗದ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥವನ್ನು, ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ತುಂಬಿದನು. ಮುಂದೆ ಈ ಚಂದನೆಯೇ ಮಹಾವೀರನ ಶಿಷ್ಯಳಾಗಿ ಅವನ ಆರ್ಯಿಕಾ ಸಂಘದ ಮೊದಲ ಸಾಧ್ವಿಯೆನಿಸಿದಳು.

ಹೀಗೆ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಹಾವೀರ ತನ್ನ ಸಾಧಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು. ಮತ್ತಷ್ಟು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಗೊಳಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಕುಮಾರಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಒಮ್ಮೆ ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಕಾರ್ಯೋತ್ಸರ್ಗ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿದ್ದ. ಶರೀರ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ರೈತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಎತ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಮೌನವೇ ಮಹಾವೀರನ ಉತ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ರೈತ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿದರೂ ಅವು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಂತಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಸ ತಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಕೋಪ ದ್ವಿಗುಣವಾಯಿತು. ವಾಪಾಸು ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಮಹಾವೀರನ ಬಳಿಯೇ ಎತ್ತುಗಳು ಮೆಲುಕಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿವೆ! ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷ ವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗದೆ ಕೋಪ ಉಕ್ಕಿತು. ಆತನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಥಳಿಸಿದನು. ಸಮಾಧಾನ ಆಗುವಷ್ಟೂ ಹೊಡೆದ. ಆತ್ಮರತನಾಗಿದ್ದು ಮಹಾವೀರ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದ. ಹಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದವನು ಮಹಾವೀರನೆಂದು ರೈತನಿಗೆ ತಿಳಿದಾಗ ಹೇಗಾಗಿರಬೇಡ ? ಇದು ಮಹಾವೀರನ ವ್ರತನಿಷ್ಠೆ ತಪೋನಿಷ್ಠೆಗೆ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ''ಜೀವದಯೆ''ಗೆ ಮಹತ್ವದ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ಮಹಾವೀರ ಬಿಹಾರ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಜೃಂಭಕ ಊರಿನ ಋಜುಕೂಲಾ ನದಿತೀರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅಂದು ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ದಶಮಿಯ ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾವೀರನ ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆಯ ಫಲವಾಗಿ "ಅರ್ಹಂತ ಪದ" ಲಭಿಸಿದ, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಿ ಎನಿಸಿದ ದಿನವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಲೋಕದ ಜನರ ಅಭೀಪ್ಸೆ ಕಳಿತು ಫಲಕೊಟ್ಟ ದಿನವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ನಾಶವಾದವು. ಅನಂತಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನಶಕ್ತಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದುವು. ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವರೂಪದ ಸತ್ಯದರ್ಶನವಾಯಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕನಾಗಿ ಮಹಾವೀರ

ಮಹಾವೀರ ಈ ''ತೀರ್ಥಂಕರ''ನಾಗಿದ್ದ, ದೇವನಾಗಿದ್ದ. ಆದರು ಮಹಾವೀರ ಸಾಮಾನ್ಯನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ದಯಾದ್ರ ಹೃದಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡವನಾಗಿಯೂ ದೊಡ್ಡವನೆಂದು ಕೊಳ್ಳದ ಮಹಾವೀರನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೇ ಅವನನ್ನು ''ಜಿನ''ನನ್ನಾಗಿಸಿತ್ತು. ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ದೊರೆಕಿದ ವಿಚಾರ ರಾಜಗೃಹದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿತು. ಜನರ ಹರ್ಷ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿತು. ಅವನ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧತೆಯ ತುಡಿತ ಜನರಿಗೆ, ಉಪದೇಶಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನಿಗೂ ಕಾತರ. 'ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾನ ರೇಖೆಗಳ ಚಲನೆ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ''ಧರ್ಮಸಭೆ''ಯ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದೇ ''ಸಮವಸರಣ''.

ಮಹಾವೀರನ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಸಮವಸರಣ ನಡೆದದ್ದು ರಾಜಗೃಹದ ವಿಫುಲಾಚಲದಲ್ಲಿ. ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಮತ, ಲಿಂಗ, ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾನ ಮನಸ್ಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ವಾಂಸ ಇಂದ್ರಭೂತಿ ತನ್ನ ಐದುನೂರು ಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಬಂದು, ಮಹಾವೀರನಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ಇವರೆಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಮಹಾವೀರನ

ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು. ಮಹಾವೀರ ತನ್ನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯಾದ ಅರ್ಧಮಾಗಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಲ್ಲಿನ ಕಠಿಣ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಭೂತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೇ "ಸಮವಸರಣ" ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸಭೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು; ಮಾನವ ಪ್ರೇಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಮಹಾವೀರನ ಉಪದೇಶ ರಾಜಗೃಹದಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ವೈಶಾಲಿ, ಕೌಶಂಬಿ, ಶ್ರಾವಸ್ತಿ, ಮಿಥಿಲಾ, ಸಾಕೇತ, ಪಾಂಚಾಲ, ಹಸ್ತಿನಾಪುರ – ಹೀಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣಗಳೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲಡೆಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಸ್ವತಃ ಮಹಾವೀರನೇ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದೊಂದಿಗೆ ದೇಶಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಅರ್ಧಮಾಗಧಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು, ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಲೇ ಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವಂತ ಬದುಕಿನ ಆದರ್ಶಗಳ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಿದನು. ಜನರು ಅವನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ನಂಬಿದರು, ಗೌರವಿಸಿದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಹಾವೀರನ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಸತತವಾಗಿ ಮಹಾವೀರ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಬೇಸರಿಸಿದೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಬದುಕನ್ನು ಮೀಸಲಿಟ್ಟ ಮಹಾವೀರ ತನ್ನ ೭೨ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ "ಪಾವಾಪುರಿ"ಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದಿದನು. ಆದರೆ ಲೋಕದ ಬೆಳಕು ನಂದಿತು ಎನ್ನಲಾಗುವುದೇ? ತನ್ನ ಉಪದೇಶಾಮೃತದಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ಮಹಾವೀರ ಜೀವಂತನಿದ್ದಾನೆ; ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮಹಾವೀರನ ಉಪದೇಶಗಳು

ಮಹಾವೀರ ಧರ್ಮಬೋಧಕನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ತಾನು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ತೋರಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆತನ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ, ನಂಬಿಕೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಮಹಾವೀರನು ಜೈನಧರ್ಮ ಸ್ಥಾಪಕನಲ್ಲ. ಅವನ ಉಪದೇಶಗಳೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವನವೇ ಅಲ್ಲ. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದುವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪಕೊಟ್ಟು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವನು ಮಾತ್ರ ಮಹಾವೀರನೇ.

ಜೈನಧರ್ಮ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಧರ್ಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಿಜವಾದ ಮಾನವಧರ್ಮ. ಕಾರಣವಿಷ್ಟೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುಪಾಲು ಧರ್ಮಗಳು ಆತ್ಮವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶವೆಂದು, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಸೂತ್ರಧಾರಿ, ಮಾನವ ಪಾತ್ರದಾರಿ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವು. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಗೌಣವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಮನುಷ್ಯನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ನಿಯಮ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಧರ್ಮ ಎಂದರೇನು ? ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೇನು ? ಎಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದವು. ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳು ಮಾನವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ, ದೈವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದವೇ ಹೊರತು ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಮನಗಾಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೋತವು. ಇದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಭಕ್ತ ಭಗವಂತ ಅಥವಾ ಮಾನವ ಮತ್ತು

ದೇವರು ನಡುವಣ ಅಂತರ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಜೈನಧರ್ಮ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿತು.

ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತಕರೆಲ್ಲ ತಮತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಅದು ನಿರ್ವಹಣೆಗೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಒಟ್ಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ದೇವರೇ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು. ಅವನೇ ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿವಂತ; ಅವನೇ ಸರ್ವದರ್ಶಿ, ಸ್ವಯಂಭೂ. ಅಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತೃ, ಲಯಕರ್ತೃ – ರಚಿಸುವವನು, ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಮತ್ತು ನಾಶಮಾಡವವನು. ಇದನ್ನು ಮಹಾವೀರನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ತು ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದು. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂಥದು. ಅವುಗಳೇ ಜೀವ, ಅಜೀವ ಅಥವಾ ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಾಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಉಳಿದ ಪಂಚದ್ರವ್ಯಗಳು ಅಚೇತನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತು ಜೀವ (= ಚೇತನ) ಮತ್ತು ಅಜೀವ (= ಜಡ)ದ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನು ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಲಯಕರ್ತೃ ಎಂಬ ಮಾತೇ ಉದ್ಭವವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರು ಎಂಬುದೊಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಮಹಾವೀರ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಆ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವರು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಖವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಸುಖ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಭಾವಗಳಿವೆಯೆಂದೂ, ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳೂ ಇವೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು. ಅಂಥವನು ದೇವರು ಹೇಗಾಗುತ್ತಾನೆ ? ಹೀಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹುಪಾಲು ಧರ್ಮಗಳು ತಳೆದ ನಿಲುವನ್ನು ಜೈನಧರ್ಮ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವರು ತನ್ನ ಲೀಲಾ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇವರು ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವವನೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಇರಲೇಬಾರದಿತ್ತು. ಅವನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ದೇವರು ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಭಿನ್ನನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನೂ ರಾಗದ್ವೇಷಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಉಳ್ಳವನೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವ ವಿಕಾಸ ಕ್ರಮವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಜೀವದ ಇಂದಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ಮಿಲಿಯನ್ ವರ್ಷಗಳ ವಿಕಾಸ ಕ್ರಮತ್ವವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯಬಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಪರಾವಲಂಬಿಯೆನಿಸಿ ಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡ ಜೈನಧರ್ಮ ದೇವರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದು ಸಕಾರಣ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಜೀವದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಖಚಿತ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮಹಾವೀರ ಚೇತನ ಅಚೇತನ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರಕಾರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಏಕಾಣುಜೀವಿಗಳೂ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಮಾನವನವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಗಳು ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಚೇತನ ಮತ್ತು ಅಚೇತನ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದುವು. ಅವು ಪರಸ್ಪರ ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಜೀವ–ಅಜೀವ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ? ಮತ್ತು ಏಕೆ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾವೀರನು ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಕ ಸಮಂಜಸ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ

ಸುಖವೇ ಜೀವನದ ಗುರಿಯೆಂದು ಮನುಷ್ಯನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೊಂದಲು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಮ ಹೀಗೆ ಸುಖ–ದುಃಖ, ಆಸೆ–ನಿರಾಶೆಗಳ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದು ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮ ಎಂದರ ಕೆಲಸ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ನಡೆ ನುಡಿ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತವು ಜೀವದ ದೃಶ್ಯ–ಅದೃಶ್ಯ ಫಲಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮನುಷ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಜನ್ಮ, ಅವನು ಹಿಂದಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದ ಫಲವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವದ ಸರಪಳಿ ಜೀವಿಯು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೂ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ "ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ."

ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಕರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ವೈಶೇಷಿಕ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಮ ಎಂಬುದೂ ಒಂದು ದ್ರವ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲ. ಇದು ಉಳಿದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಿತವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂಯೋಗಕ್ಕಾಗಲಿ, ವಿಭಾಗಕ್ಕಾಗಲಿ ಇದು ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ "ಕರ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ. ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕರ್ಮಘಾತಕವಾದುದು". ಸಾಂಖ್ಯರು ಆತ್ಮನ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ಕರ್ಮ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳೂ ಆತನ ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಾಗುವಂಥವು. ಈ ಸಂಸ್ಕಾರ ಆತನ ಶುದ್ಧರೂಪವನ್ನು ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜೀವಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು

ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರು. ಪಾತಂಜಲಿಯು ಕರ್ಮವೇ ಮನುಷ್ಯನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ಅದು ಇಹದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪರದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಕರ್ಮವನ್ನು ಪಾಪಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವು, ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪಾಪಕರ್ಮವು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದನು.

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಆಶಯಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ "ಮಾಡಿದುಣ್ಣೋ ಮಾರಾಯ" ಎಂಬ ಜಾನಪದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ತುಂಬಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಂಥವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕರ್ಮದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಕಾರ್ಯಶೀಲತೆಯನ್ನೇ ಕರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾದುದು ಎಂಬ ಆಶಯ ಇಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ, ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕರ್ಮವನ್ನು ಹಳಿಯುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸನಕ್ಕಿಂತ ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಕರ್ಮದ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು 'ಭಗವದ್ಗೀತೆ' ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಾವು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ. ಕ್ರಿಯಾಮಥನವಿಲ್ಲದೆ ಶಿವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಕಾಣಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. "ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ" ಎಂಬ ಅವರ ನಿಲವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ಮದ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. ಬೌದ್ಧರು ಕೂಡ ಮಾನವನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕರ್ಮವೇ ಕಾರಣ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ನೈಯಾಯಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ "ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ಕರ್ಮವಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಳೆಯುವವರೆಗೆ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪರದೆ. ಆ ಪರದೆ ಇಲ್ಲವಾದಾಗ ಕರ್ಮದ ನಾಟಕ

ನಡೆಯದು. ಸಂಸ್ಕಾರವೊಂದು ಕರ್ಮದ ರಂಗಸ್ಥಳ. ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಆತ್ಮನ ಮೇಲೆ'' ಎಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಆತ್ಮವು ಕರ್ಮದಿಂದ ಮಲಿನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗೆಗೆ ಜೈನರು ವಾಸ್ತವವಾದಿಗಳು. ಇವರು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಜೀವ (ಸಚೇತನ) ಅಜೀವ (ಅಚೇತನ) ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವರು. ಈ ಜೀವವೇ ಆತ್ಮ. ಇದು ಪೂರ್ಣವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಸರಳವೂ ಭಾಗರಹಿತವೂ ಆಗಿರುವಂತೆ ಅಪ್ರಧಾನವೂ ರೂಪರಹಿತವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮ ಅಜೀವದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸದಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲಪೂಗಿರುವ ಆತ್ಮ ನಡೆ, ನುಡಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ತ್ರಿರೂಪಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಯೋಗ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಯೋಗ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಕರ್ಮರಜಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆಮುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಕರ್ಮರಜಗಳು ಆತ್ಮದ ನೈಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮ ಕರ್ಮದಿಂದ ಕಲುಷಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ರಾಗಭಾವಾದಿಗಳು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆತ್ಮ ಹುಟ್ಟು–ಸಾವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮ ಮೊದಲು ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿತು ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮ ಕರ್ಮದ ಪ್ರಬಲ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಂತೆ ಕರ್ಮಬಲಗಳು ಮೊದಲು ಭಾವನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗೋಚರ ಮತ್ತು ಅಗೋಚರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಭೌತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೈನರು ಕರ್ಮವು ಭಾವಪ್ರಕೃತಿಯದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕರ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮವು ಸ್ವತಂತ್ರಬಲವುಳ್ಳದ್ದು, ಅಪ್ಪಟ ಪ್ರಧಾನರಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು

ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮವು ಎಚ್ಚೆತ್ತು ದೇಹಮುಕ್ತವಾಗುವವರೆಗೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಮದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. (೧) ದ್ರವ್ಯ ಕರ್ಮ (೨) ಭಾವಕರ್ಮ. ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ ಕರ್ಮರಜಗಳು ಆತ್ಮವನ್ನು ಸೇರಿ ಅದನ್ನು ಮಲಿನಮಾಡುತ್ತವೆ. ಭಾವಕರ್ಮ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕವಾದ ಯಾವುದೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಗುರುತುಗಳು ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ ಕಾರಣವನ್ನು, ಭಾವಕರ್ಮ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಜೀವ ಅಜೀವದ ಬಂಧನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹಾವೀರ ಜೀವ, ಅಜೀವ, ಆಸ್ರವ, ಬಂಧ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ಏಳು ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವ, ಅಜೀವದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆಯೇ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಹೊಸಕರ್ಮಗಳ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಆಸ್ರವವೆಂದೂ ಆ ಕರ್ಮಗಳು ಬದ್ಧವಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂಧವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇವೆರಡರ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಂವರ ಎಂದೂ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ನಾಶವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಜರಾ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳು ಪುದ್ಗಲ ಜೀವನದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವುದೇ ಮೋಕ್ಷ. ಇಷ್ಟಾಗಿ ಆಸ್ರವ ಮತ್ತು ಬಂಧಗಳು, ಸಂವರ ನಿರ್ಜರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಕರ್ಮ ಎಂಟು ಬಗೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ:

(೧) ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮ: ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

(೨) ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮ: ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಜೀವದ ದರ್ಶನ ಗುಣವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವುದು.

(೩) ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮ: ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸುಖದುಃಖದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು.

(೪) ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮ: ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕ್ರೋಧಾದಿ ವಿಕಾರ ಭಾವಗಳು ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾದಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.

(೫) ಆಯುಃಕರ್ಮ: ಆಯಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

(೬) ನಾಮಕರ್ಮ: ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು.

(೭) ಗೋತ್ರಕರ್ಮ: ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಸಾರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಂಥದು.

(೮) ಅಂತರಾಯಕರ್ಮ: ಆತ್ಮದ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಂದಿಸಿ ಅದನ್ನು ದಾನಾದಿ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

ಹೀಗೆ ಕರ್ಮದ ಬಂಧನ ವಿಸ್ತಾರವೂ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ನಿರಂತರವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಹೊಣೆಗಾರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೇ ಬಂಧನಮುಕ್ತನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಅಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಆತ್ಮದ ಹೆಗ್ಗುರಿ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ವಾಸ್ತವತೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸುವ ಮಹಾವೀರ ಆತ್ಮವೇ ದೇವರು, ಸ್ವಯಂಭು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವ ತನ್ನ ಆತ್ಮಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಂಡಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಇರುವ ದಾರಿ ಮಾತ್ರ ಅನಂತವಾದುದು.

ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಎಂದರೆ ಇರುವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಕರ್ಮಗಳು ಸೇರದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಜೀವಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಹಾವೀರ ರತ್ನತ್ರಯಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ರತ್ನತ್ರಯಗಳು

ಮಾನವ ಜೀವದ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ರತ್ನತ್ರಯಗಳು ಸಾಧನ. ಅವು ಮೂರು ರತ್ನಗಳಂತೆ ಜೀವನವನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸ್ಥಿತಿಗೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ರತ್ನತ್ರಯಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ರತ್ನತ್ರಯಗಳೇ (೧) ಸಮ್ಯಗ್ ದರ್ಶನ (೨) ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನ (೩) ಸಮ್ಯಗ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ. ಮನುಷ್ಯನ ಗುರಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು, ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗವು ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಜೈನಧರ್ಮದ ನಿಲುವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೀವಗುಣವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಜೈನಧರ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

೧. ಸಮ್ಯಕ್ ದರ್ಶನ

ಜೀವ ಮನುಷ್ಯ, ದೇವ, ನರಕ ಮತ್ತು ತಿರ್ಯಗ್ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಮಹತ್ವ ಬರುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿಲ್ಲ, ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶವೂ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ ದರ್ಶನದ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದು. ಸಮ್ಯಗ್ ದರ್ಶನ ಎಂದರೆ ಜೀವ, ಅಜೀವ ಅಥವಾ ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಾಲ ಎಂಬ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು. ಜೀವ, ಅಜೀವ, ಆಸ್ರವ, ಬಂಧ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರ, ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ಏಳು ತತ್ತ್ವಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಡುವುದು ಇದನ್ನು ಸಮ್ಯಗ್‌ದೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಸಮ್ಯಗ್ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳಿವೆ:

(೧) ನಿಃಶಂಕಿತ ಅಂಗ: ಆತ್ಮನು ಶರೀರದಿಂದ ಭಿನ್ನವೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದವನಿಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಅನುಮಾನವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಬಂಧುಗಳ ಮರಣದ ಭಯ, ಪರದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಒದಗಬಹುದಾದ ಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಯ, ತನ್ನ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ, ರೋಗರುಜಿನದ ಬಗ್ಗೆ, ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಯ, ತನ್ನ ವಸ್ತುಗಳು ಕಳುವಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಭಯ – ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಭೀತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನು ಮತ್ತು ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ತಳೆಯದಿರುವುದೇ ನಿಃಶಂಕಿತ ಅಂಗ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

(೨) ನಿಃಕಾಂಕ್ಷಿತ ಅಂಗ: ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸುಖ ನಿಜವಾದ ಸುಖವಲ್ಲ, ಕ್ಷಣಿಕವಾದುದು ಎಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಮತ್ತು ಆಸೆಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ನಿಃಕಾಂಕ್ಷಿತ ಅಂಗ.

(೩) ನಿರ್ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾ ಅಂಗ: ಶರೀರವು ಸ್ವಭಾವತಃ ಮಲಮೂತ್ರ ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಅಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ರತ್ನತ್ರಯಗಳ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಸಾಧನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡದೆ ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕು. ಅಂಥ ಶರೀರ ರೋಗಕ್ಕೆ ವಶವಾದರೂ ಅಥವಾ ರೋಗವಶವಾದ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಶರೀರವನ್ನು ಕಂಡಾಗಲು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನೋಡಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ದೇಹದ ಗುಣವಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ನಿರ್ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾ ಅಂಗ.

(೪) ಅಮೂಢಾಂಗ: ಸರ್ವದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಮಿಥ್ಯಾ ದರ್ಶನ, ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ, ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಮನ, ವಚನ, ಕಾಯಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು. ಮೂಢಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಸತ್ಯವಾದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಂಬುವ, ಅನುಸರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಅಮೂಢಾಂಗ.

(೫) ಉಪಗೂಹನ ಅಂಗ: ಸ್ವತಃ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿ ಸದ್ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಡುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಧರ್ಮದೂಷಣೆ ಮಾಡುವವರ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದೇ ಉಪಗೂಹನ ಅಂಗ.

(೬) ಸ್ಥಿತೀಕರಣ ಅಂಗ: ಸಮ್ಯಕ್ ದರ್ಶನ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಸಾಗುವ ಜೀವಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಸತ್ಯಾರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು, ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ಅಂಗ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಬಡವರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು, ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು, ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ದಾಸರಾಗಿರುವ ಅವಿವೇಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು – ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಿಷಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

(೭) ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಅಂಗ: ಸರ್ವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನಿಡುವುದೇ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಅಂಗ. ಮುನಿ ಆರ್ಯಿಕಾ ಶ್ರಾವಕ ಶ್ರಾವಕಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಕಪಟವನ್ನು ಆಚರಿಸದೆ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮುನಿ ಆರ್ಯಿಕೆಯರಿಗೆ ವಂದಿಸುವುದು, ಪೂಜಿಸುವುದು, ಸತ್ಕರಿಸುವುದು, ಅನ್ಯಧರ್ಮಿಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.

(೮) ಪ್ರಭಾವನಾಂಗ: ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಗಮನವನ್ನು ಹರಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವುದೇ ಪ್ರಭಾವನಾಂಗ. ಅಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದೆ. ಅಭಿಷೇಕ, ದಾನ, ಪೂಜೆಗಳೇ ಆತ್ಮದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲ. ಅನೇಕಾಂತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವುಳ್ಳ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ, ಅಹಿಂಸಾಮೂಲವಾದ ಸದಾಚಾರ, ಕರ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸುವ

ತಪ್ಪೋವಿಧಾನ ಜಿನಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಅವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಪ್ರಭಾವನಾಂಗ.

ಮೇಲಿನ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳು ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಲೋಕಮೂಢತಾ, ದೇವಮೂಢತಾ ಮತ್ತು ಪಾಖಂಡಿ ಮೂಢತೆಗಳಿಂದ ಜೀವ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು. ಧರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಾಪನಾಶವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬುವುದು, ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಡಾಂಭಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವುದು ಮುಂತಾದ ಮಿಥ್ಯಾ ರೂಢಿಗಳು ಲೋಕ ಮೌಢ್ಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇವೆಲ್ಲ ಏಕಾಂತವಾದಿಗಳ ನಿಲುವು. ಜೈನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ದೇಹಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ. ನಿಜವಾದ ಸ್ನಾನ ಸ್ವಪರ ಭೇದರೂಪ ವಿವೇಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೇವರಪೂಜೆಯ ಮೊದಲು ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದು ನಿಯಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ದೇಹಶುದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಶುದ್ಧಿ ಆಗಬೇಕಿರುವುದು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ. ದೇವಮೂಢತ್ವವೂ ಅಷ್ಟೇ. ರಾಗದ್ವೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾನವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರ, ತನ್ನ ಆಸೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಾನವ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಂತರದೇವ ದೇವಿಯರನೂ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಕ ದೇವರುಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಜೈನಧರ್ಮ ದೇವಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ನಮಗೊದಗುವ ಸುಖಸಂಪತ್ತುಗಳು ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮದ ಫಲಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವವನೇ ಆಪ್ತ. ಆತ ತನ್ನ ಶುದ್ಧರೂಪದಲ್ಲಿ ತಾನಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ದೇವರಿಂದ ಸರ್ವಸುಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾ,

ವೇಷಭೂಷಣ ತೊಟ್ಟು ತಿರುಗುವ ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು "ಪಾಖಂಡಿ ಮೂಢತೆ" ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ತಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗುವ ಈ ವೇಷಧಾರಿ ಸಾಧುಗಳು ಯಂತ್ರ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿಕಾರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ನಂಬಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರನ್ನು ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆ ಯಿಂದ ಕಾಣುವುದು ಪಾಖಂಡಿ ಮೂಢತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜೀವಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ, ಕುಲ, ಪೂಜೆ, ಜಾತಿ, ಬಲ, ಐಶ್ವರ್ಯ ತಪ ಹಾಗೂ ಶರೀರ ಎಂಬ ಎಂಟು ಮದಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟಮದಗಳು ಆತ್ಮದ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂಥವು ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಾವನೆಗಳು. ತಮಗೆ ಒದಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತು ಅದನ್ನು ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು, ವೀತ ರಾಗತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು ಅಷ್ಟಮದಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಬಯಸುವ ಜೀವ ಅಥವಾ ಆತ್ಮ ಸಂಸಾರದ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಂಸಾರಿಕ ಭೋಗಗಳಿಂದ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತದೆ; ಪಾಪಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಂತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸದಾಕಾಲ ದೇವ-ಗುರು-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಿರುವುದು, ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆ ತೋರುವುದು, ಧರ್ಮಾತ್ಮರ ಬಗ್ಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ತೋರುವುದು – ಇವೆಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೋ ಅವರನ್ನು ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು, ಅದರ ಪ್ರಭಾವದ ಆಳವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಅನುಸರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂಥವರನ್ನೂ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲ

ಮುನಿಗಳಾಗುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥವು ಮತ್ತು ಆಚರಿಸಬಹುದಾದ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸಾಧ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಜೈನಧರ್ಮ ಶ್ರಾವಕಜೀವಿಗಳು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾದ ಮೂರು ಹಂತಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ.

(೧) ಶುದ್ಧ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿ – ಜೀವಿ ತನ್ನ ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಅನೇಕಾಂತದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಜೀವ–ಅಜೀವಾದಿ ಒಂಬತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು "ಶ್ರುತಜ್ಞಾನ" ಸಹಕಾರದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

(೨) ಪರಮ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿ – ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳ, ಸುಖ ಸಂಪತ್ತು ಎಂದು ಅಹಂಕಾರ ಪಡದೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೃಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು. ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮೋಹಕ್ಕೆ ದಾಸನಾಗದೆ, ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಸಹಉದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.

(೩) ನಿಶ್ಚಯನಯ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿ – ಆತ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಅವೆರಡು ಭಿನ್ನವೆಂಬ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಇರಬೇಕು. ರಾಗದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜಿನ, ದೇವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮಕ್ಕೂ ಲೇಸನ್ನು ಬಯಸಬೇಕು ಮತ್ತು ದಯೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು.

೨. ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನ

ವಸ್ತುವಿನ ಸತ್ಯರೂಪವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನ. ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ

ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಾಗಲಿ, ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುವುದಾಗಲಿ, ಸಂಶಯಪಡುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡದೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನ. ಈ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಯೋಗಗಳ ಮಕ್ಕ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು ಅವುಗಳೇ–

(೧) ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗ: ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಭಾಗಗಳು. ಇದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. (೨) ಕರಣಾನುಯೋಗ: ಲೋಕ–ಅಲೋಕಗಳ ಭೇದವನ್ನು, ಮನುಷ್ಯ, ದೇವ, ನರಕ, ತಿರ್ಯಗ್ ಗತಿಗಳ ಪರಿಭ್ರಮಣೆಯನ್ನು, ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿ ಮತ್ತು ಅವಸರ್ಪಿಣಿ ಕಾಲಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಆಗಮ ವಿಭಾಗವೇ ಕರುಣಾನುಯೋಗ. ಇದಕ್ಕೆ ''ಗಣಿತಾನುಯೋಗ'' ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರಿದೆ. (೩) ಚರಣಾನುಯೋಗ: ಗೃಹಸ್ಥ ಮತ್ತು ಮುನಿಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಕಾರಣಸಹಿತ ವಿವರಿಸುವ ವಿಚಾರ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದು. (೪) ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗ: ಜೀವ–ಅಜೀವ, ಪಾಪ–ಪುಣ್ಯ, ಬಂಧ–ಮೋಕ್ಷಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಆತ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಅದರ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ದರ್ಶನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಅನುಯೋಗಗಳು ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಶೀಲತೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿವೇಕದ ಉದಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಿಗೆ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವೇ ಸುಖ, ಅಜ್ಞಾನವೇ ದುಃಖ ಎಂಬ ಸತ್ಯದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೂ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮಿಥ್ಯಾತತ್ವವು ಕತ್ತಲೆಯಾದರೆ ಜ್ಞಾನವು ಆ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಬೆಳಕೇ ಮಾನವನ ಅಂತಿಮಗುರಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

೩. ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ

ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಪಕ್ವತೆಗೆ, ಸಾತ್ವಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇದೊಂದು ಆದರ್ಶ ಸಾಧನೆಯೂ ಹೌದು. ಇದು ಆತ್ಮವನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅದರ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಐಹಿಕವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಶುಚಿರುಚಿಗಳು ಇರಲೇ ಬೇಕು. ಅದು ಮುನಿ, ಶ್ರಾವಣ, ಆರ್ಯಿಕಾ – ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ.

ಮಹಾವೀರ ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ಏಕೆಂದರೆ ಕರ್ಮಾಂತರ ಕ್ರಿಯೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದೇ ಕಾಯಾ ವಾಚಾ ಮನಸಿನ ಮೂಲಕ. ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಆತ್ಮದ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ಮಹತ್ವದ ಭೂಮಿಕೆ. ಇದನ್ನು ಮಹಾವೀರ "ಆಚಾರ ಶುದ್ಧಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರಕಾರ "ವಿಚಾರ ಪಕ್ಷವು ನೈತಿಕವಾಗದ ಹೊರತು ಆಚರಣೆ ಶುದ್ಧವಾಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ವಿಚಾರಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಕ್ರಾಂತಿ ಅತ್ಯಂತ ಅನಿವಾರ್ಯ"ವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಅವನ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಮನುಷ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖವನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೆಲ್ಲವು ಆತನ ನಡವಳಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸತ್

ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಸುಖಿಯಾಗಬಲ್ಲ, ಬೇರೆಯವರಿಗೂ ಸುಖ ಕೊಡಬಲ್ಲ, ಉಪಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ನಡವಳಿಕೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಸತ್ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಯೂ ಸಮಾಜಕಂಟಕನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬದುಕಿನ ಉನ್ನತಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವನತಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಮಹಾವೀರ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವವಾದುದೆಂದು ಸಾರಿದನು.

ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಹಿಂಸೆ, ಸುಳ್ಳು, ಕಳವು, ಭೋಗ ಮತ್ತು ಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ನಡವಳಿಕೆಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ. ಇದನ್ನು ಮುನಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಕರು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಮಹಾವೀರ ಸಕಲ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಕಲಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತರಂಗ, ಬಹಿರಂಗದ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾದ ಮುನಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠನಡತೆಯೇ ಸಕಲಚಾರಿತ್ರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂಧುಬಾಂಧವರಲ್ಲಿ ಪರಿಗ್ರಹಸಹಿತನಾಗಿಯೂ ಜಿನವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು, ನೀತಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮೀರದೆ ಉಪಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಗೃಹಸ್ಥನ ನಡೆತೆಯು ವಿಕಲಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಹೆಸರಿಸುತ್ತದೆ. ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ, ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿದ್ದು ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜ ಬಯಕೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಜೈನ ಸಂಘ

ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಅಂಶ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಮಹಾವೀರ ಜೈನಧರ್ಮಾನುವರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಶ್ರಾವಕರು ಮತ್ತು ಮುನಿಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಶ್ರಾವಕ, ಶ್ರಾವಿಕಾ ಮತ್ತು ಮುನಿ ಆರ್ಯಿಕಾ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿದ. ಹೀಗಾಗಿ ಜೈನಸಂಘದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಕ ಶ್ರಾವಿಕೆಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರಾವಕರಿಲ್ಲದೆ ಮುನಿಯ ಅವಸ್ಥೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು, ಅವರ ಸಾಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುವವರು ಶ್ರಾವಕರೇ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಕಾರಣ. ಇನ್ನೊಂದು ಈ ಶ್ರಾವಕರೇ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಮುನಿಗಳೂ ಆಗಬಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯತೆ. ಇದರಿಂದ ಮಹಾವೀರ ಶ್ರಾವಕ ವರ್ಗದಲ್ಲೂ ಪಾಕ್ಷಿಕ, ನೈಷ್ಠಿಕ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕ ಅಥವಾ ಸಾಧಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಹಂತಗಳಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ. ಶ್ರಾವಕರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗುಣ, ವ್ರತನಿಷ್ಠೆ, ಧರ್ಮದ ಬಗೆಗಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ವರ್ಗ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರಾವಕ ಧರ್ಮ ಮುನಿಧರ್ಮದ ಪೂರ್ವದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ, ಸಾಧನಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾವೀರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ. ಆ ಆಚಾರ ಸಂಹಿತೆಯೇ ಪಂಚಾಣುವ್ರತಗಳು. ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ "ಅಣು" ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಆಚಾರಗಳು ಮುನಿಗಳಿಗೆ "ಮಹಾ" ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯ

ವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೇ (೧) ಅಹಿಂಸೆ (೨) ಸತ್ಯ (೩) ಅಸ್ತೇಯ (೪) ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (೫) ಅಪರಿಗ್ರಹ.

ಅಹಿಂಸೆ:

ಮಾನವನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಗೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಾನ ಇದೆ. ಮಾನವನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನೈತಿಕ ಸಾಧನವಿದು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಹಿಂಸೆಯ ವಿರುದ್ಧ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಟ್ಟ ಕೀರ್ತಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಜೈನಧರ್ಮದ ಉಸಿರು ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು; ಬದುಕಿನ ಜೀವಾಳವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಮೂಲತತ್ವವಾಗಿ ಅದರ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ನೈತಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ನಿಂತವು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಅಹಿಂಸಾತತ್ವವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಮನವಚನ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಜೈನಧರ್ಮದ ನಿಲುವು. ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಮೀರಿದವರು ಇಹದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಪರದಲ್ಲಿಯೂ ತೊಂದರೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಹೀಗಿದ್ದೂ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮಹಾವೀರನಿಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಹದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಇತರ ಜನರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾದವನು. ಇಲ್ಲೇ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕು. ಏನೆಂದರೆ

ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವವನ್ನೂ ಅನೇಕಾಂತವಾದದ ಮೂಲಕ ಅನುಮೋದಿಸಿರುವುದು. ಜೀವಿಗೆ ದೈಹಿಕ ಕೆಡುಕನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು ಹಿಂಸೆ. ಆ ಹಿಂಸೆಗಿಂತಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶಿತ ಹಿಂಸೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಘೋರವಾದುದು. ಇದೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಆತ್ಮಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಜೈನಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಅಹಿಂಸಾವ್ರತ ಪಾಲನೆಯನ್ನು ಎರಡು ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಲೌಕಿಕದ ಹಂಗು ತೊರೆದ ಮುನಿ ಏಕಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಇಡುವ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಆಹಾರ ನಿದ್ರಿಸುವ ಶಯನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮುನಿಗಳು ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಕಠೋರವಾದ ಮಾರ್ಗ ಎನಿಸಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವವರು ಶ್ರಾವಕರು. ಇವರು ಅಹಿಂಸಾ ವ್ರತವನ್ನು ಸಣ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಾವಕನಾದವನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ "ಸ್ಥೂಲ ಹಿಂಸೆ"ಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು. ಆದರೂ ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಘಟಿಸಿಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರಾವಕ ಕೆಲವು ವಿನಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯವಸಾಯ, ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ, ಉದ್ಯೋಗ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾಗ, ದೇಶ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವಾಗ ಸಂಭವಿಸುವ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ ಕರ್ಮಭಯವಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಬರುವ "ಸಂಕಲ್ಪ ಹಿಂಸೆ"ಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶ್ರಾವಕರು ಮಾಡಬಾರದು.

ಸತ್ಯ

ವಸ್ತುವಿನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅದು ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇ ಸತ್ಯ. ಸತ್ಯಾಣುವ್ರತಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಅಹಿಂಸೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ, ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಬರುವ ವ್ರತವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ನೋವಾಗದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸತ್ಯವ್ರತದ ಆಶಯ. ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳದಿರುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿಸದಿರುವುದು, ಬೇರೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸದಿರುವುದು, ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಮಾಡಿಕೊಡದಿರುವುದು, ಅವಾಚ್ಯಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸದಿರುವುದು, ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು ಸತ್ಯಾಣುವ್ರತದ ಗುಣಗಳಾಗಿವೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಮನುಷ್ಯ ಯಾವುದೇ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದ್ದು ಇಲ್ಲ. ಶ್ರಮವನ್ನೂ ಪಡಬೇಕಾದ್ದು ಇಲ್ಲ. ಸತ್ಯ ಹೇಳುವ ಮನಸ್ಸು ಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಅನಾಹುತ ಅಪರಾಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಇರಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ, ವಿವೇಕ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣ, ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಸ್ತೇಯ ಅಥವಾ ಅಚೌರ್ಯವ್ರತ

ಚೌರ್ಯ ಎಂದರೆ ಕಳ್ಳತನ. ಅದನ್ನು ಸರ್ವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದೇ ಅಚೌರ್ಯವ್ರತದ ಉದ್ದೇಶ. ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಲಿ, ಬೆಲೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಮನೋಧರ್ಮ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದು,

ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿಸುವುದು, ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು, ಕಳ್ಳನ ತಂತ್ರ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳುವುದು, ಕಳವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅನ್ಯರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದು, ಅಧಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೂಡಿಡುವುದು, ಅಳತೆಮಾಪನ ದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು, ಪ್ರಮಾಣ ಮೀರಿ ಲಾಭ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು – ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದೇ ಅಚೌರ್ಯವ್ರತದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಇಡೀ ಬದುಕನ್ನೇ ಈ ವ್ರತದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದುದೇ, ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವಂಥದು. ಮನುಷ್ಯನ ಆಸೆಗೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಆಸೆಯ ಬೆನ್ನೇರಿ ಕರ್ಮಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುವುದು ಹೊಸದೂ ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಆ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಮಹಾವೀರನ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಆಶಯ. ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳೆರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾ ವ್ರತ

ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಹಸಿವುಗಳನ್ನು ಕಾಮ ವಾಸನೆಯೂ ಒಂದು. ಅದು ವಯೋಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಂಥವರನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದು ಆಯಸ್ಕಾಂತದಂತೆ ಸೆಳೆವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಿದೆ. ಅದರ ಬಂಧನ ಸಿಹಿಯಾಗಿರುವಂತೆ, ಸುಲಭವಾಗಿರುವಂತೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಅಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಇದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವುದೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾ ವ್ರತ ಮಹತ್ವ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಮನುಕುಲ ಸೃಷ್ಟಿ ನಿರಂತರತೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮಹಾವೀರ ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಹಜ ರಿಯಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಿಯಾಯಿತಿಗಳು ಗೃಹಸ್ಥರ ನೈತಿಕ ಉನ್ನತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂಥವುಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ವಿವಾಹಿತ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಮಾತ್ರ ಭೋಗವನ್ನು ಸಂಯಮವರಿತು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥರು ನಿರತರಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಉಳಿದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತಧಾರಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಾಗಲಿ, ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅಶ್ಲೀಲತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ತ್ರೀ ಗಮನ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ, ಆ ಬಗೆಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಾಮಸಂಬಂಧ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು, ಕೇಳುವುದು ಸಲ್ಲದು. ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕ ಆಹಾರಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸದಿರುವುದು, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ ವಿಕೃತ ಭೋಗವನ್ನು ನೆನಸದಿರುವುದು, ತನ್ನ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು, ಅಲಂಕರಣ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಬಳಸದಿರುವುದು - ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಪರಿಗ್ರಹ ಅಥವಾ ಪರಿಗ್ರಹ ಪರಿಮಾಣವ್ರತ

ತಾನು ತನ್ನದು ಎಂಬ ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದೇ ಪರಿಗ್ರಹ ಪರಿಮಾಣ ವ್ರತ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ನಾಳೆಗಾಗಿ ಕೂಡಿಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ಭಂಗ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಗಣ್ಯರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಮಂದಿಗಳು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಳಗೊಳಗೆ ದಹಿಸುವ

ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ರಾಜನಾಗಿ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಕಂಡಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಹಾಕಿದುದರ ಫಲವೇ ಈ ಪರಿಗ್ರಹ ಪರಿಮಾಣ ವ್ರತ. ''ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚು'' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಆಶಯವೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ. ಮನವಚನ ಕಾಯಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯ ಸಂಬಂಧ ವಾಗಿಯೂ ಈ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಬಾರದು. ಪರರ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಶೆಪಡದೆ, ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತನಾಗುವುದು, ಶ್ರಮದಿಂದ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದು, ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು, ಕುಟುಂಬದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು, ಲಾಭನಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಮಚಿತ್ತನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು – ಇವೆಲ್ಲವು ಪರಿಗ್ರಹ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ನಿಯಮಗಳು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸಿದರೆ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಇತಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸಮತಾಭಾವದಿಂದ, ಸಂತುಷ್ಟವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವವನು ಸಂನ್ಯಾಸವಿಧಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಾಲಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆಗ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಶುದ್ಧಿ ಪಡೆದು ಮರುಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಹಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗಳಿಸುವನು. ಹೀಗಾಗಿ ಅಣುವ್ರತಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. ಇವುಗಳು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಉಚಿತ-ಅನುಚಿತ, ಒಳಿತು-ಕೆಡಕುಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಮೂಡಿಸುವಂಥವು. ಸಂಸಾರಿಯೇ ಸಾಧುವಾಗುವತ್ತ ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಂಥವು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸದ ಮೊದಲ ಭೂಮಿಕೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಈ ಅಣುವ್ರತಗಳು ಮುಂದೆ ಶ್ರಾವಕನ ಸಾಧನೆಯ

ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಆದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೈನಧರ್ಮ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ ನೆಲಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ನವೀನ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಮೂಲಕ ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಜೈನಧರ್ಮದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ.

ಜೈನಧರ್ಮ ಸೂಚಿಸುವ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಶುದ್ಧಿಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ತಕ್ಷಣ ಮೂಡುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಧಕನಾಗ ಬಯಸುವವನು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಕ್ರಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷತೆ ಎಂದರೆ ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಆಗಮಿಕ ಜೀವನಗಳೆರಡರ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವುದು. ಒಳ್ಳೆಯ ಶ್ರಾವಕನಾದವನು ಮುಂದೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಧುವೂ ಆಗಬಲ್ಲ ಎಂಬ ದೃಢನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲಿಯದು. ''ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗ'' ಎಂಬ ಜೀವನದರ್ಶನವನ್ನು ಜೈನಧರ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದೂ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಬೆಳೆದು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜೆ ಎನಿಸುವುದಂತೂ ನಿಶ್ಚಿತ.

ಈವೊಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಕಧರ್ಮ ಮುನಿಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ನೆಲಗಟ್ಟನ್ನು ರೂಪಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

ಸಾಧಕನು ಸಿದ್ಧನಾಗುವತ್ತ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರಿಂದಲೇ ಆತ್ಮವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುಳ್ಳನ್ನೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಭ್ರಮೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭವಾವಳಿಯ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುತ್ತಾನೆ. ಜೈನಧರ್ಮ ಇಂಥವರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿ, ಜೀವಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಧಕನಾಗುವವನು ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಪಂಚಾಣು ವ್ರತಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತೊರೆಯುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ರಾಗ, ಮೋಹ, ಲೋಭ ಮೊದಲಾದ ಆತ್ಮನ ವಿಕೃತಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವ–ಗುರು–ಲೋಕ ಮೂಢತ್ವಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿ ಅವಿರತ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣ ವಾಗುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಮತ್ತೆ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಆಚರಣೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ

ಸಪ್ತಶೀಲ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಜೀವಿಯು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮಹಾವೀರ ಗುಣವ್ರತ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ದಿಗ್ವ್ರತ, ದೇಶವ್ರತ, ಅನರ್ಥ ದಂಡವ್ರತ ಎಂಬುವು ಗುಣವ್ರತಗಳು. ಸಾಮಾಯಿಕವ್ರತ, ಪ್ರೋಧೋಪವಾಸವ್ರತ, ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಸಂಭಾಗ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ನಿಶ್ಚಿತ ಸೀಮೆ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಮೀರಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡದಿರುವುದು ದಿಗ್ವ್ರತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ರತಧಾರಿ ಲಿಖಿತ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದಾಗಲಿ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದಾಗಲಿ, ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಯಸುವುದಾಗಲಿ, ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ವ್ರತವನ್ನು ಮೀರಿ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಅನರ್ಥ ದಂಡ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಋಜುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯನ್ನು ದಡ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದೇ ಗುಣವ್ರತಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳು. ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳೇ ಭೋಗ. ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಭೋಗ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ಭೋಗ ಉಪಭೋಗದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಹಿಂಸೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಸ್ತ್ರೀ, ವಸ್ತ್ರ, ಆಭರಣ, ವಸ್ತು ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಭೋಗೋಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮಿತಿಯಿದೆ. ಮಿತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಾಧಕ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತಾನೆ, ತನುಮನ ಶುಚಿಯಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳು ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಾಧನಕ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಸ್ಥವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತವೆ.

ಮುನಿಯ ಜೀವನವೇ ಸಂಯಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಸಂಯಮವನ್ನು ಸಾಧಕನೂ ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮಹಾವೀರ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳೆಂಬ ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು. ಕಾಲಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಾಗುವುದೇ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದ ನಿಯಮ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿಹಾರ-ವ್ಯವಹಾರ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ಕ್ರಮೇಣ ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಸಮಯ ಎಂದರೆ ಆಚಾರ ಎಂದರ್ಥ. ಆಚಾರವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅನುಕರಿಸುವುದೇ ಸಾಮಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತ. ಪಂಚಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರಮಶಾಂತಿಯಿಂದ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳು ತನ್ನಿಂದ ಆಗದಂತೆ ಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸುವುದೇ ಈ ವ್ರತದ ಲಕ್ಷಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶರೀರ, ಮನಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಉಭಯಗಳು ಅಳಿದ ಸ್ಥಿರತೆ ಇರುತ್ತದೆ; ಕ್ಷಮಾಗುಣ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಒಳಿತನ್ನು ಬಯಸುವ ಮನಸ್ಸಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡ ಸಾಧಕ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರಗೊಂಡ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಯಮದಂತೆ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಪ್ರೋಷದೋಪವಾಸ ವ್ರತಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆಹಾರಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುತ್ತಾ, ಅವರಿಗೆ ವಿಪತ್ತು ಒದಗಿದಾಗ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವಂಥವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೇ ಅತಿಥಿಸಂವಿಭಾಗವ್ರತ ಎನ್ನುವುದು. ಹೀಗೆ ಪಂಚಾಣುವ್ರತಗಳು, ಮೂರು ಗುಣವ್ರತಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ದ್ವಾದಶಾಣುವ್ರತಗಳು ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ವ್ರತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾಲಿಸುವವನೇ

ವ್ರತಿಕ ಶ್ರಾವಕನೆಂಬ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು. ಕೇವಲ ಗೌರವ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ ನೈಜ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ರತಗಳು ಸಾಧಕನ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಭೂತ ತಳಪಾಯಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂಥವು.

ಮೇಲಿನ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವೇಶದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ಜೀವನ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಜೀವನದಂತ್ಯ ಮೋಕ್ಷದವರೆಗಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ರತನಿಯಮಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಧಿಸಿ ಆತ್ಮವಿಕಾಸದ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವನು.

ಆತ್ಮವಿಕಾಸದ ಕಡೆಗೆ ಇಡುವ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೂ ಸಾಧನೆ ತಪ್ಪಿದಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಂತ ಹಂತ ಮುನ್ನಡೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತಗಳ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ''ಪ್ರತಿಮೆ''ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಮಾಧಾರಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ನೈತಿಕ ಜೀವನದ ಪ್ರಗತಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಮಾಪನಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳು ಎಂದರೆ (೧) ದರ್ಶನ (೨) ವ್ರತ (೩) ಸಾಮಾಯಿಕ (೪) ಪ್ರೋಷದೋಪವಾಸ (೫) ಸ್ವಚಿತ್ತತ್ಯಾಗ (೬) ರಾತ್ರಿ ಭೋಜನ ತ್ಯಾಗ (೭) ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (೮) ಆರಂಭತ್ಯಾಗ (೯) ಪರಿಗ್ರಹತ್ಯಾಗ (೧೦) ಅನುಮತಿ ತ್ಯಾಗ (೧೧) ಉದಿಷ್ಟಾಹಾರ ತ್ಯಾಗ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಹನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ.

ದರ್ಶನ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಕ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು. ಪಂಚದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಲದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನರಿತು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ತ್ರಿಮೂಢತೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಜಿನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ''ವ್ರತ ಪ್ರತಿಮೆ''ಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಣುವ್ರತ, ಗುಣ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆತ್ಮಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ

ಸಾಧಕನೇ ಸಾಮಾಯಿಕ ಪ್ರತಿಮಾಧಾರಿಯೆನಿಸಿ ಸಿದ್ಧಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಧರ್ಮಶ್ರಮಣ, ಧ್ಯಾನ, ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವನನ್ನೇ ಪ್ರೋಷದೋಪವಾಸ ಪ್ರತಿಮಾಧಾರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಸಿ ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ ಬೀಜವುಳ್ಳ ಹಣ್ಣು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದಿರುವುದು, ಹಸಿಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯದಿರುವುದು, ಕುದಿಸಿ ಆರಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು, ಸ್ವಚಿತ್ತ ತ್ಯಾಗ ಪ್ರತಿಮಾ ಎನಿಸುವುದು. ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪರಮಧರ್ಮವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ರಾತ್ರಿ ಊಟವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದನ್ನೇ ಭೋಜನ ವಿರತಿಪ್ರತಿಮಾ ಎಂದೂ ಮನವಚನಕಾಯ ವಿಕಾರಗೊಳ್ಳದೆ ಕಾಮೋದ್ರೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದೆ, ಆ ಬಗೆಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿರುವುದನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಹಿಂಸೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವ್ಯವಸಾಯ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತಾ ತೃಪ್ತ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಆರಂಭವಿರತಿ ವ್ರತದ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಸರಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದುದ್ದನ್ನುಳಿದಂತೆ ಮನೆ, ಮಠ, ಪಾತ್ರೆ–ಪಡಗ, ವಸ್ತ್ರ–ಒಡವೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳುವುದು ಪರಿಗ್ರಹತ್ಯಾಗ ಪ್ರತಿಮಾ ನಿಯಮದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದನ್ನು ಅನುಮತಿ ತ್ಯಾಗಪ್ರತಿಮಾ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಆಹಾರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷಾಟಣೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ ಮೈಮೇಲೆ ಅಪೂರ್ಣ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಊರಹೊರಗೆ ಜೀವಿಸುತ್ತ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವ ದೃಢತೆ ಸಾಧಕನಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರತಿಮಾಧಾರಿಯೇ ಸಾಧಕನೆನಿಸಿ, ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಮುಂದವನು 'ದಿಗಂಬರ'ನಾಗಿ ಮಹಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವನು.

ಹೀಗೆ ಮಹಾವೀರ ಶ್ರಾವಕನೊಬ್ಬ ಸಾಧಕನಾಗುವಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡುವನು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದಾಗ ಜೈನಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಆಶಯ ವೈರಾಗ್ಯವೇ ಆಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಮೂಲ ಅಡಿಪಾಯ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಹಾವೀರ ಅದನ್ನು ಸಮಾನಸ್ತರದಲ್ಲೇ ಗೌರವಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರಕಾರ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳು ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೇ. ಆದರೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮೋಕ್ಷ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅವನದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲು ದ್ವಾದಶಾಣುವ್ರತಗಳ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ ಆ ಎಲ್ಲೆಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢಚಿತ್ತವನ್ನು ತಳೆಯಲು ಮೇಲಿನ ಹನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತಂದನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಜೀವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಣೆ ಹಿಡಿದು ಹೊಸ ಸಮಾಜ, ಹೊಸ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನದತ್ತ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ತೋಡಿದನು. ಏಕೆಂದರೆ ಮೇಲಿನ ವ್ರತಗಳ ಉದ್ದೇಶದ ಹಿಂದಿನ ಅಂತರ್ಯವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ವ್ರತಗಳು ವ್ರತಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆದರ್ಶ ಜೀವನದ ಚಿರಂತನ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪಾವ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುವಂಥವಾಗಿವೆ.

ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತೃಪ್ತಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ ಮನೋಭಾವ ಅನಿವಾರ್ಯ, ತ್ಯಾಗ ಮನೋಭಾವ ಆ ಬದುಕಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಚಿಗುರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅವರದು. ಆದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೇಲಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಹಾವೀರ ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಸ್ವತಃ ಮುನಿಜೀವನದಂತೆ ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದು ಮಾದರಿ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ ಮುನಿ ಧರ್ಮದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ವ್ರತನಿಯಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಮೂಲಗುಣ ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವನು.

(೧) ಪಂಚ ಮಹಾವ್ರತಗಳು: ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಚೌರ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಪರಿಗ್ರಹತ್ಯಾಗ = ೫

(೨) ಐದು ಸಮಿತಿಗಳು: ಈರ್ಯಾ ಸಮಿತಿ (ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವುದು), ಭಾಷಾ ಸಮಿತಿ (ಹಿತಕರ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವುದು), ಏಷಣಾ ಸಮಿತಿ (ದಿನಕೊಮ್ಮೆ ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕಾರ), ಆದಾನ ನಿಕ್ಷೇಪ ಸಮಿತಿ (ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥ ಕಮಂಡಲು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ಇಡುವಾಗ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುವಿಕೆ), ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾ ಸಮಿತಿ (ಜೀವರಹಿತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಲಮೂತ್ರಾದಿ ವಿಸರ್ಜನೆ) = ೫

(೩) ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿರೋಧ: ಸ್ಪರ್ಶನ, ರಸನ, ಘ್ರಾಣ ಚಕ್ಷು ಶ್ರೋತ್ರ = ೫

(೪) ಆರು ಆವಶ್ಯಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು: ಸಮತೆ, ಸ್ತವನ, ವಂದನ, ಪತಿಕ್ರಮಣ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಕಾರ್ಯೋತ್ಸರ್ಗ = ೬

ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಸ್ನಾನ, ಸ್ವಚ್ಛ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದು, ವಸ್ತ್ರತ್ಯಾಗ ಅದಂತದಾವನ (ಹಲ್ಲು ಉಜ್ಜದಿರುವುದು), ಸ್ಥಿತಿಭೋಜನ, ಏಕಭುಕ್ತ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಕೂದಲು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮೇಲಿನ ಗುಣಗಳ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಧಕ "ಸಾಧು" ಎನಿಸುವನು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಧಕರಲ್ಲಿಯೂ "ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿ ಪದಗಳು" ಎಂಬ ಐದು ತರಗತಿಗಳಿದ್ದು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಧುಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸ್ವತಃ ಸಾಧಕರೂ ಆಗಿದ್ದು ಜನರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯರು ಇವರಿಗಿಂತ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸಂಘಕ್ಕೆ ನಾಯಕರಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಸಾಧಕ ಅರ್ಹತ ಪದವನ್ನು ಪಡೆದು ತರುವಾಯ ಸಿದ್ಧಪದವನ್ನು ತಲುಪುವರು. ಇವರು ನಾಲ್ಕು ಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು "ಜಿನ"ರೆನಿಸುವರು. ಈ ಜಿನರೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ತೀರ್ಥಂಕರರು.

ಹೀಗೆ ಮಹಾವೀರ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ತಳಹದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಬಾಳಿನ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ "ಜಿನ" ಎನಿಸಿದ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು, ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಇತ್ತನು. ಮದ, ಮತ್ಸರ, ಮೋಹ ಮುಂತಾದ ಬಯಕೆಗಳ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸುಖಶಾಂತಿ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ತಾನೂ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇಡೀ ಮನುಕುಲವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ. ಇಂದು ಮಹಾವೀರ ನಮ್ಮೆದುರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ಸಂದೇಶಗಳು, ತಂದ ಆಚರಣೆಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯ

ಗಳಾಗಿ ನಮ್ಮೆದುರು ಇವೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮಹಾವೀರನು ನಿತ್ಯಸ್ಮರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮಹಾವೀರ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕೇವಲ ಜೈನಮತದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂಥವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥವು. ಈ ಆಶಯವೇ ಇಂದಿಗೂ ಆ ಧರ್ಮದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದು.

೧. ವರ್ಗ ವಿಹೀನ ಸಮಾಜ ಸೃಷ್ಟಿ

ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರಕಾರ ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಜಾತಿ. ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನನಾದವನು. ಆನೆ, ಹುಲಿ, ಕರಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಿರುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯರು ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ಬಾಳಬೇಕೆಂದು ಮಹಾವೀರ ಕರೆಕೊಟ್ಟನು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಲದ ಪರಿಚಯ ಅವನಿಗಿತ್ತು. ಮಹಾವೀರನ ಸಂಘಟನೆ ಇಂದಿನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಮತ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವು ಆಗಿರದೆ ಇಡೀ ಮನುಕುಲವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದು ಆಗಿತ್ತು. ಇವತ್ತಿಗೆ ಅಂಥ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಮಹಾವೀರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಂಥ ಗೌರವ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನರಹಿತ ಕ್ರಿಯಾಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಇವರು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು

ಆತ್ಮಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಮನ್ನಣೆ ಗಳಿಸಿದ್ದರು. ವೈಶ್ಯರು ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದ ಕೆಳಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರು ಇದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೇ ಮೂಡಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ವರ್ಗಭೇದವನ್ನು ಮಹಾವೀರ ನಿವಾರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ವರ್ಗಭೇದ ಎಂಬ ಮಾತೇ ಅವನಿಗೆ ರುಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ವರ್ಗಭೇದದಿಂದ ಆಗುವ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಕಂಡಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸರೂಪು ಕೊಟ್ಟ. ಯಾರು ಯಾವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ವೃತ್ತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಬಯಸಿದ. ಇದರಿಂದ ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವ ದೂರವಾಗಿ ವಿಶಾಲಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಮಹಾವೀರನು ಎಂದೂ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಹರಿಕೇಶಿಯ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮಹಾವೀರನಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಂಡಾಲರು, ದಾಸವರ್ಗದವರೂ ಇದ್ದರು. ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೀನದಲಿತರನ್ನು ಶೋಷಿಸುತ್ತಾ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇರುವ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಮಹಾವೀರ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದ. ಇದು ದಲಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗಿದ್ದ ಕಾಳಜಿಯ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾವೀರ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಜನರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿಸಿದನು. "ನೀವು ಬದುಕಿರಿ ಇತರರನ್ನೂ ಬದುಕಲಿ ಬಿಡಿ" ಎಂಬುದವನ ಮಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ವರ್ಗವಿಹೀನ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಧ ಸಂಘಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಮುನಿ, ಆರ್ಯಿಕಾ, ಶ್ರಾವಕ, ಶ್ರಾವಿಕ ವರ್ಗಗಳ ವಿಂಗಡನೆ ನಡೆದದ್ದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಹೊರತು ಜಾತಿಯ ಮೇಲಲ್ಲ. ಮುನಿ ಆರ್ಯಿಕೆಯರು ಗೃಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಲೋಕಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಜನರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದರು; ಬೆಳೆಸಿದರು. ಶ್ರಾವಕ ಶ್ರಾವಿಕೆಯರು ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಮುನಿವೃಂದದವರು ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವಂತೆ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಯಾರೇ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೂ ಅಪರಾಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜೈನಸಂಘಗಳು ಲಿಂಗಭೇದ ಮರೆತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದಿಂದ, ನಿಯಂತ್ರಣ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮತೀಯ ಗಲಭೆಯಾಗಲಿ ಜಾತಿಯ ಗೊಂದಲವಾಗಲಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಂತಸದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸವೇ ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಜೈನ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆ. ರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ ಸಂಘಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ ವಿಭಜನೆ ಮಾಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ನಿಯೋಜಿಸಿದ. ಅವನ್ನು ಗಣಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಣಕ್ಕೂ ಒಬ್ಬ ಮುಖಂಡನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದನು. ಗಣಧರರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಇವರು ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವಂತರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಅವಧಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮತಭೇದ ಮರೆತು ಜನರು ಇವರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜೈನಸಂಘಗಳು ರಾಜರನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮ

ವಾಹಕವಾಗಿದ್ದವು. ಶತಾನೀಕ, ಚೇಟಕ, ಉದಯರಂಥ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಗಣಧರರು ಇರುವಂತೆ ಇಂದ್ರಭೂತಿಯಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗಣಧರ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಚಾಂಡಾಲನೊಬ್ಬನನ್ನು "ದೇವ"ನೆಂದು ಗೌರವಿಸಿದ್ದ ದಾಖಲೆಯೂ ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಶೂದ್ರರೂ ಧರ್ಮಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜಾತಿಮತ ವರ್ಗ ಭೇದವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಯುಕ್ತರಾಗಿರುವವರೇ ಈ ಬಗೆಯ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸಮಾನಾಂಶವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಸಂಘಜೀವಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಮಾಪನ ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಹೀಗೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಸಂಘಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ವರ್ಗರಹಿತ ಸಮಾಜ ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಇವು ಪರಸ್ಪರ ಐಕ್ಯಮತ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರೇಮಲ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ವಾತ್ಸಲ್ಯಗುಣಗಳಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದವು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

ಮಹಾವೀರನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ

ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿದ್ದವು. "ಪರಮಜಿನೇಂದ್ರ ವಾಣಿ"ಯೇ ಸ್ತ್ರೀ. ಅವಳೇ ಸರಸ್ವತಿ. ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನೀಗಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಡುವ ದೇವತೆ. ವೃಷಭನಾಥನು ತನ್ನ ಪುತ್ರಿಯರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಮತ್ತು ಸುಂದರಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಲಿಪಿ ಹುಟ್ಟಿತಂತೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಜೈನಧರ್ಮ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೇ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮಹಾವೀರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷ ಗೌರವವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪೆಯಿತ್ತು, ಔದಾರ್ಯವಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದ. ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿ, ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಆಗ ಉಚ್ಛವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದುದ್ದನ್ನೇ ಗಮನಿಸಿ ನೊಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬಳಕೆಯ ವಸ್ತುವಂತೆ ವಿಕ್ರಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅತ್ಯಂತ

ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಾಣಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹೊಸಸಮಾಜವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ. ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಪತಿಯ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಡೆತನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ದತ್ತು ಸ್ವೀಕಾರದ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯದೇ ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಮಾನ ವಾಗುವಂತೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ.

ಜೈನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶ್ರಾವಿಕೆಯರು ಒಂದು ವರ್ಗವಾದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಗೃಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಲೋಕ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಆರ್ಯಿಕೆಯರು ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗ. ಆರ್ಯಿಕೆಯರು ಶ್ರಾವಿಕಾ ಸಂಕುಲದಿಂದ ಬಂದವರೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರೆಡು ವರ್ಗಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದುವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಶ್ರಾವಿಕೆಯರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದವರು, ಆಚಾರ ಗುಣಶೀಲಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಮೂರ್ತಿಗಳು. ಸದಾಕಾಲ ಜಿನವಚನ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಮನನ ಮಾಡುತ್ತ ಆ ಗುಣಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಶೀಲೆಯರು. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಪತಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುವವರು. ಆ ರೀತಿ ನಡೆವರೆ ಮಾತ್ರ ತಾವು ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗುವೆವು ಎಂಬ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ದವರು. ಕ್ಷಮಯಾ ದರಿತ್ರಿ ಎಂಬಷ್ಟು ತಾಳ್ಮೆಯು ಇವರಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವಕ್ಕೆ ಪೌರಾಣಿಕ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಥಮ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ವೃಷಭನಾಥನ ಪತ್ನಿ

ಸುನಂದೆ ಮಗ ಬಾಹುಬಲಿ ಸದ್ದುಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯಕೋಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದಾಗ, ಆತನ ಸಂತಾನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದು, ಎಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಎದೆಗುಂದದೆ ಬದುಕನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಂತ ಶಾಂತಿನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಮದತ್ತೆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಶ್ರಾವಿಕೆಯರಲ್ಲಿ ದಾಸ್ಯತೆಯ ಭಾವವಾಗಲಿ, ಕೀಳರಿಮೆಯಾಗಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಿಕೆಯರ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಆರ್ಯಿಕೆಯರಂಥ ವರ್ಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿದಾವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಂನ್ಯಾಸತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಗೊಂದಲವು ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧನಾದರು ಮೊದಮೊದಲು ‘‘ಭಿಕ್ಷುಣಿ’’ಯರನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಧೋರಣೆ ಮಹಾವೀರನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಹಾವೀರ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ, ದಿಗಂಬರತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೂ ಅಗೌರವದಿಂದ ಎಲ್ಲೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತಿಗೆ ಹೋಗುವ ಜೀವ ಅನೇಕ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಶ್ರಮವನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ದೈಹಿಕ ರಚನೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು ಎಂಬ ಭಾವ ಮಹಾವೀರನದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಎಲ್ಲರೂ ಆರ್ಯಿಕೆಯರಾದರೆ ಗೃಹಸ್ಥ ಬದುಕು ಶಿಥಿಲವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಇಂಥ ನಿಯಮಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಯಯಂತ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಜೈನಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಹಾವೀರನಿಂದಲೇ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರತ್ವ ಪುರುಷನಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾದುದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಆರ್ಯಿಕಾ ಪರಂಪರೆ ಮುನಿಪರಂಪರೆಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಇವರನ್ನು ಕಂತಿ, ಆರ್ಯಿಕೆ, ಅಜ್ಜಿಕೆ, ಅಜ್ರಿಕೆ, ಅಜ್ಜಿ ಸನ್ಯಾಸಿನಿ, ಪರಿವ್ರಾಜಿಕೆ ಎಂಬ ನಾನಾ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತವೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಗುಣಶೀಲಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ''ಕ್ಷುಲ್ಲಿಕಾ'' ವ್ರತಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಶ್ರಮಣ ಸಂಘದೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಯಿಕೆಯರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಸುಂದರಿ, ಚಂದನಾ, ಅನಂತಮತಿ, ಜೇಷ್ಠಾ, ರಾಜಮತಿ ಮುಂತಾದವರ ದಂಡನ್ನೇ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನಿತ್ತು ಪಂಚಾಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಚಂಪಾನರೇಶ ದಧಿವಾಹನನ ಮಗಳು ರಾಜಕುಮಾರಿ ಚಂದನಾ ಆರ್ಯಿಕೆಯ ಬದುಕಂತೂ ಇಡೀ ಸ್ತ್ರೀಕುಲಕ್ಕೆ ಹೆಮ್ಮೆ ತರುವಂಥದು. ಮೊದಲ ಆರ್ಯಿಕೆಯಾಗಿ ''ಸಾಧ್ವಿ''ಯೆನಿಸಿದವಳೇ ಈ ಚಂದನಾ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ರಾಜಕುಮಾರಿ ತಪಸ್ವಿಯೂ ಸಂಗೀತಜ್ಞಳು ಆಗಿದ್ದಳು. ಆರ್ಯಿಕೆಯರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿತಿ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸಳಿದ್ದು ಆಕೆ ಮಹಾವೀರನನ್ನೇ ಪೂಜೆ, ಅರ್ಚನೆಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಉತ್ತರ ಪಡೆದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ

ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಅಂಗ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಾವೀರ ಕೇವಲ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಾದಿ ರತ್ನತ್ರಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ. ಮಹಾವೀರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದ ಸಹಜ ಗುಣಗಳಾದ ದಶಧರ್ಮಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಂತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುವಂಥವು.

ಗುಣಗಳು ಆತ್ಮದ ಸಹಜ ಸ್ವಭಾವ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಪರೀತ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಸಹಜ ಗುಣವನ್ನು ಮರೆಸಿ ವಿಪರೀತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ; ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತವೆ. ದಶಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮಗಳು ಅಂಥವನಲ್ಲಿರುವ ಸಹಜಗುಣಗಳ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಣುವ್ರತಗಳು ಮಹತ್ತರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವಂತೆಯೇ ದಶಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ; ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ. ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮಾ, ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ದವ, ಉತ್ತಮ ಆರ್ಜವ, ಉತ್ತಮ ಶೌಚ, ಉತ್ತಮ ಸತ್ಯ, ಉತ್ತಮ ಆಕಿಂಚನ್ಯ, ಉತ್ತಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಉತ್ತಮ ತ್ಯಾಗ, ಉತ್ತಮ ತಪ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಸಂಯಮಗಳೇ ಆ ಲಕ್ಷಣಗುಣಗಳು.

ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಆದರಿಸಿ ಜೀವನದ ಸುಖ-ದುಃಖ ಗಳು ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಅಶಾಂತಿ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಭಾವ ವಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೇ ಕೋಪ. ಕ್ಷಮಾಗುಣ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಕೋಪವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನೈಜ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ವಿಶಾಲಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ದವ ಎಂದರೆ ಮೃದುತ್ವ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ದುರಭಿಮಾನವನ್ನು ಮುರಿದು, ಆತನಲ್ಲಿ ವಿನಯಶೀಲತೆಯನ್ನು

ಬೆಳೆಸುವುದೇ ಮಾರ್ದವಭಾವ. ನೇರವಾದ ಮತ್ತು ಸರಳವಾದ ನಡವಳಿಕೆಯೇ ಉತ್ತಮ ಆರ್ಜವ. ನಮ್ಮ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ನೀತಿನಿಷ್ಠೆಗಳು ಸರಳವಾಗಿದ್ದರೆ ಮನಃಶುದ್ಧಿ, ಧರ್ಮ ಸಂಪನ್ನತೆ, ಆನಂದ, ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕು ಸಹಜವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಶೌಚ. ಸತ್ಯವೇ ಸುಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ. ಇದು ದಯಾಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯಧರ್ಮವೇ ಪ್ರಧಾನ. ಸತ್ಯಗುಣವು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವುದು. ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವಿದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಾದಿ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿದೆ; ಅಷ್ಟೇ ಕಠಿಣ ವಾದುದೂ ಆಗಿದೆ. ಸಂಯಮ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಸಾಧನ. ವಿಷಯ ಸುಖಗಳಿಗೆ ಮಾರು ಹೋಗದಿರುವುದೇ ಸಂಯಮ. ಏಕೆಂದರೆ ಭೋಗ ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕವಾದುದು. ಆಯಸ್ಕಾಂತದಂತೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸೆಳೆದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಬದುಕು ಸಂಯಮ ಸದಾಚಾರಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಶ್ರಾವಕರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದುದು. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆತ್ಮದ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ, ಉಪವಾಸ ವ್ರತಗಳಾದಿಯಿಂದ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ತಪವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಿತ್ಯವಾದ ಶರೀರದ ಬಗೆಗಿನ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಶಾಶ್ವತ ಸುಖದತ್ತ ನಡೆಯಲು ಈ ತಪಸ್ಸು ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯ ಪರೋಪಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಮಾನವ ಪ್ರೇಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜೀವನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸು ವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ವೀತರಾಗವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಉತ್ತಮ ಆಕಿಂಚನ್ಯವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು

ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಹೀಗೆ ದಶಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮಗಳು ಸಮ್ಯಕ್ ದರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ದೈವತ್ವ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಜೈನ ಧರ್ಮ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಗೆ ಕ್ರಮವಾದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಧ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ಜನರ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ದೇಶಗಳ ಸುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

●

ಅಧ್ಯಾಯ ೭

ಮಹಾವೀರನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ

ಮಹಾವೀರನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಸಂದೇಶಗಳು ಜೀವನ ಸಂದೇಶಗಳು. ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಮೊದಲು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಹೊರಗಿನ ವೈರಿಗಳಿಗಿಂತ ಅಂತರಂಗದ ವೈರತ್ವವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಮೊದಲು ಜನರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದ. ಹಿತಮಿತವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ತಾನು ಸುಖವಾಗಿರುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸುಖೀ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಲ್ಲ ಎಂಬ ಜೀವನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿದ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥದೂರನಾಗಿ ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿಪಡುವ ರಾಜಿಯ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಸಂಗ್ರಹಿತಗೊಂಡ ಧನಧಾನ್ಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನಧರ್ಮ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜನೋಪಕಾರಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಪತ್ತೇ ಬದುಕಿನ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದನು. ಸರ್ವಧರ್ಮ, ಸರ್ವವರ್ಗಗಳ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಲ್ಲದೆ, ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದಂಡವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಖಾದ್ಯ ಸಾಮಾಗ್ರಿಯಿಂದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗುತ್ತೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ

ಹಿತಕಾರಿಯಲ್ಲದ ಕ್ರಿಯಾಕಾಂಡ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ವರ್ಗರಹಿತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಮಹಾವೀರ ತನ್ನ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಯಾರ ಮೇಲೆಯೂ ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ಜನರ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ವಿವೇಚನೆಯ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೇ ಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಜೈನಮತ ಜನಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು.

ಜೈನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವು ಜೀವನದ ಅಂತಿಮಗುರಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಆ ಗುರಿಯ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಸಾಧನೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವ ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಜೈನನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಉಳಿದವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆ ದೇವ ವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಬದುಕಿನ ಧ್ಯೇಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಇದು ಮುಂದೆ ವೇದವಾದದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿತು. ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿಕಾಸ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಜೀವನದ ಹೊಳಹುಗಳು ಇದ್ದರೂ ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಗೆ ಸಮಾನಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೈನಧರ್ಮ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ, ಸಾವಿನಾಚೆಗಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವದವರೆಗೂ ಮಾನವನ ಜೀವನದ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ನೀತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದಿತು.

ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಯೇ ಜೈನಧರ್ಮದ ಪರಮ ಗುರಿ. ಇದು ಪವಿತ್ರವಾದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥದು. ಈ ಆದರ್ಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬುದು ಜೈನಧರ್ಮದ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಕ್ಕಾಗಿ ಐಹಿಕ ಸುಖವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಜೀವನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಪಕ್ವತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾವೀರ ನೈತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಯೋಗ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇದು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಮೊದಲ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಗತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಅನುಕ್ರಮ ಶ್ರೇಣಿಗಳಿವು. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಉಳಿದವು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿರುವಂಥವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಯಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಮತ್ತು ವಿಕಲ ಎಂಬ ಎರಡು ಬಗೆಗಳಿದ್ದು ಸಕಲ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವು ಮುನಿಧರ್ಮವಾದರೆ, ವಿಕಲಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಶ್ರಾವಕಧರ್ಮ ವೆನಿಸಿತ್ತು. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಜೀವನ ಸಂಸಾರದ ಸಮನ್ವಯತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ, ಸಂಸಾರಿ ಜೀವನ ಈ ಸಮನ್ವಯತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ಅನೇಕ ಏರುಪೇರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಜೀವಿ. ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಆ ನಿಯಮಗಳು ಮಹಾವ್ರತದ ರೂಪದಲ್ಲೂ, ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಣುವ್ರತದ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಇವೆ. ಈ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದವು. ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೀತಿಗಳು. ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೌಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ

ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮಹಾವೀರ ನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರವೇ. ಆದರೆ ಆದರ್ಶ ಸಮಾಜವೊಂದರ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ನಿಯಮಾವಳಿ ಅಗತ್ಯವೆಂದೇ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆ–ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮುನಿಧರ್ಮ ಶ್ರಾವಕಧರ್ಮದ ವಿಭಜನೆ ಮಾಡಿ, ಐದುವ್ರತಗಳ ಅನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಗೊಳಿಸಿದನು.

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಂಚವ್ರತಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಅತಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನೀತಿಯ ವಿವೇಚನೆ ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ತರದಿಂದ ಮಹಾವೀರ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸತ್ಯದ ಅತಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿ:

೧. ಸಹಸಭಾಖ್ಯಾನ – ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪುಹೊರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕಳ್ಳ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು.

೨. ಸ್ವದಾರಾಮಂತ್ರಭೇದ – ಒಬ್ಬನ ಮಡದಿ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಹಿರಂಗ ಪಡಿಸುವುದು.

೩. ಮೃಶೂಪದೇಶ – ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆ ಎಳೆಯಲು ನೆರವಾಗುವ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಉಪದೇಶ.

೪. ಕೂಟಲೇಖಾಕರಣ – ತಪ್ಪು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಫೋರ್ಜರಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಡಬಹುದೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡದಂತೆ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವ ನಿಯಮಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಈ ವ್ರತಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬರುವ ಗುಣವ್ರತ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳು ಮುನಿಸದೃಶ ಜೀವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪರಿಸರದಿಂದ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಆಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಈ ನೀತಿಗಳು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಮುನಿಗಳು ಶ್ರಾವಕರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಶ್ರಾವಕರು ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಮತಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಮತೀಯವಾಗಿಯೇ ಆಚಾರಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಆದರ್ಶಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ನೆರವಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಜೈನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವರ್ತನ ವಿಶ್ವ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ನಿರಾಕರಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಷ್ವೈಟ್ಸರ್ ಒಂದೆಡೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಕ್ತಿಯೇ ಪರಮಗುರಿ ಎಂದು ಜೈನಧರ್ಮ ಭಾವಿಸಿದ್ದರೂ ಅದು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಉಳಿದ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನೀತಿಗಿಂತ ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಭಿನ್ನವಾಗಿ, ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದುದು; ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು. ಹೊರಗಿನ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಆಂತರಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ

ನೀತಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳು ಅತಿಮಾನುಷ ಕಲ್ಪನೆಯ ದೈವವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟವು. ಮತ್ತು ಮಾನವನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ವೇದಗಳು ಕೊಡುವ ಉತ್ತರಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದ್ದು, ಜನರೂ ಅದನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಗೆ, ವಿವೇಚನೆಗೆ, ಆಲೋಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ದೇವನಿಯಾಮಕ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇತ್ತು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಜೈನಧರ್ಮ ದೇವವಾದ ವೇದವಾದಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮಾನವವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಜೈನಸಿದ್ಧಾಂತದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಿ "ಚಾರಿತ್ರ್ಯ" ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೈನನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಜೈನಧರ್ಮ ಕೊಟ್ಟ ಅತಿಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಪರಮ ಧರ್ಮ

ಬಲಿಷ್ಠರ ಉಳಿವು ದುರ್ಬಲರ ಅಳಿವು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಜೈನಧರ್ಮ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಹಿಂಸಾ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ಜೈನಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಅಹಿಂಸಾ ತತ್ವದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಅಹಿಂಸೆ ಮಾನವನ ಉನ್ನತಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಜೀವಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಇರುವ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರ; ಜೀವಂತ ಮೌಲ್ಯ. ಈ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವೇಚನೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲಾ ಮತಧರ್ಮಗಳು ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಶಾಂತಿ, ಸಮತೆ, ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಸಾಧನವೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸುವ, ಸಾಧಿಸುವ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಜೈನಧರ್ಮ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು

ನಿರೂಪಿಸುವ, ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರೀತಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯದ್ದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ತರ್ಕಸಮ್ಮತವಾದ ನೆಲೆಯಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂಸೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ರೀತಿಯದ್ದಾಗಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಆಯುಃಕರ್ಮ ವೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಾವು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಎಲ್ಲರ ನಂಬಿಕೆ. ಉದಾ: ಗಿಡಮರವು ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಪಚೇತನವುಳ್ಳ ನೀರು ಭೂಮಿಗಳ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡಮೀನು ಸಣ್ಣಮೀನುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಬಲಿಷ್ಠರು ದುರ್ಬಲರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ ಹೀಗೆ. ಆದರೆ ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಬೋಧಿಸಿದ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದಿದೆ.

ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಗ್ಗೊಲೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು, ಮುಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಲಿದಾನಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಜೈನಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿದವು. ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ವಿನೋದಾರ್ಥವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬಾರದೆಂದು ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಮಹಾವೀರರು ತಮ್ಮ ಅನುಚರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯನ್ನು ಮಹಾಪಾಪವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದ್ದ ಬುದ್ಧನೇ ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಾಪವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದ್ದೆ ಹೋದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಹಾವೀರ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವದ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವಂತೆ ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮಾನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಜೈನಧರ್ಮದ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ "ಪ್ರಾಣಿವಧೆ

ನಿಷೇಧವನ್ನು ಸಂತತಿಪೂರ್ವ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಲ್ಲಿ ಜೈನರು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಜೈನರ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವ ವಿಶ್ವದೃಷ್ಟಿಯ ಸರ್ವಚೇತನವಾದವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಜೈನಧರ್ಮ ದ್ವೈತ ಸ್ವಭಾವದ್ದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸರ್ವವನ್ನು ಜೀವಿ–ಅಜೀವಿಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಉಳ್ಳ ಇವರು ಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತವುಗಳ ಬಲಗಳ (ಪ್ರಾಣ) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಹಿಂಸೆ, ಮೂರುಯೋಗ, ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ, ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದ ಜೀವವಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ಜೀವಬಲಕ್ಕೆ ನೋವುಂಟು ಮಾಡದಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ ಆಗಬಾರದು. ದೈಹಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಮಾತಿನಿಂದಾಗಲಿ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಿಂಸೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವುದೂ ಅಪರಾಧ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಆಶಯ ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಶುಧ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾಗಿ ಸೌಲಭ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿ. ಸುಲಭವಾಗಿ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧ. ಇದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮಹಾವೀರನಿಗಿದ್ದಿತು. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಯಿಸದೆ ಇರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಪರಿಜ್ಞಾನವು ಅವನಲ್ಲಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂದೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಾವೀರ ಜೈನಧರ್ಮದ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವವನ್ನು ಇಹದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹಿಂಸಾಭಾವದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ ೧. ಜೀವಕ್ಕೆ ನೋವು ತರುವುದು ೨. ನೋವು ತರುವುದರ ಹಿಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶದ ಮೂಲ. ಬೇರೊಂದು

ಜೀವಿಯನ್ನು ನೋಯಿಸಿದರೆ ಅದು ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂಸೆಯೇ. ಬರಿ ಕೆಡುಕನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶದೊಡನೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಅದು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡನೆಯಿಂದ, ತಾತ್ಸಾರದಿಂದ, ಬೇಜಾವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಕೆಡಕುಗಳು ಪೂರ್ವಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕೆಡುಕಿನ ಹಿಂದೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶ ಇರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಿಂಸೆ, ತಾತ್ಸಾರ ಕರ್ಮವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಅದು ಕಳಂಕಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾವೀರ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ ಎಂದರೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ರಾಗಲಾಲಸೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪವುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಆ ಕರ್ಮ ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೈನ ಧರ್ಮ ದೈಹಿಕ ಹಿಂಸೆಗಿಂತಲೂ ಆಂತರಿಕ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕ್ರೂರವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ರಿಯಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಯೇ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಏಕಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಹಾನಿ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟನ್ನು ಜೈನ ಧರ್ಮ ವಿಧಿಸಿತು.

ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರಕಾರ ಅಹಿಂಸೆ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದಿರುವುದು ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಜೀವಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಳೆಯುವ ದಯಾಪರತೆ, ಅನುಕಂಪ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಯಸುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ; ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆಯವರೆಗೂ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಲೌಕಿಕ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಅನುಕಂಪೆಯಿಂದಲೇ ಮಹಾವೀರ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ೧. ಮೈತ್ರಿ–ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

ಯಾರಿಗೂ ಕೇಡನ್ನು ಬಯುಸದಿರುವುದು ೨. ಪ್ರಮೋದ–ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ರತಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವ ಉತ್ತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವಪೂರ್ವಕ ಪ್ರೀತಿ. ೩. ಕಾರುಣ್ಯ–ದೀನದಲಿತರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವಿಕೆ ೪. ಮಾಧ್ಯಸ್ಥ – ಸಮಾನ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವ ಒಂದು ಜೀವದಯೆಯಾಗಿದೆ.

ಅಹಿಂಸಾಪಾಲನೆಯ ಪ್ರಥಮ ಉದ್ದೇಶ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವೇ. ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದು ಒಬ್ಬನ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಹಿಂಸೆಯೇ ಬೇರೆ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ, ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಬೇರೆ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಹಿಂಸೆ ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪ ತೋರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಇತರರು ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಬಲವಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಕುತೂಹಲ ವಿರೂಪ ಮತ್ತು ಹೇಡಿತನಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ, ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಜಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವ ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಹಿಂಸೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬರಬೇಕಾದ ಗುಣ. ಮೊದಲು ನಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃತಿರೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಅಹಿಂಸೆ ಭಾವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಭಾವಸ್ವರೂಪದ ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಪ್ರೇಮ. ಬದುಕಿನ ಸೆಲೆಯೇ ಪ್ರೇಮ. ಪ್ರೇಮ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ರಾಕ್ಷಸನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದು ತನ್ನನ್ನು, ತನ್ನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ, ಪರರ ಸುಖದಃಖಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧ ಅಹಿಂಸಾವಾದಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾದರೂ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೇನು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥದು.

ಇಂಥ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಗಾಂಧೀಜಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಂದು ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಹಿಂಸೆ ದ್ವೇಷರಹಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಸ್ವಾರ್ಥರಹಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಸುಖವನ್ನು ಸರ್ವರಲ್ಲೂ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಮುಕ್ತಿಯ ಸೋಪಾನ, ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಮಾನವಧರ್ಮ ಎನಿಸಿದೆ.

ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು "ಅಹಿಂಸೆಯು' ಸತ್ಯಶೋಧನೆಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯ ಅಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.. ಇವು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮೈಗಳಂತಿವೆ... ಆದರೂ ಅಹಿಂಸೆಯು ಸಾಧನವಾಗಿದೆ, ಸತ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಾಧನವು ಅವ್ಯವಹಾರವಾಗದೆ ಇರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ಯವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಹಿಂಸೆಯು ನಮ್ಮ ಪರಮಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ನಾವು ಸಾಧನದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಸಾಧ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು". ಹೀಗಾಗಿ ಜೈನವ್ರತ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಗೆ ಮೊದಲ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಅಹಿಂಸೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ವ್ರತನಿಯಮ ಗಳನ್ನು ಪೂರಕವಾಗಿ ಇಡಲಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ವ್ರತ ಉಪಾಸನೆಗಳ ಧ್ಯೇಯ ಎಂದರೆ ಮಹಾ ಮಾನವತ್ವದ ಸಂಪಾದನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನ, ಆನಂದ, ಶಾಶ್ವತ ಸುಖ ಗಳಿಸುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಹಿಂಸೆ ಒಂದು "ಮಹಾಸತ್ಯ".

ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ವಸ್ತುಸತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಭೌತಿಕಸುಖದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತಿ

ಕವಡಿದೆ. ದೇಶ ದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧ ಹದಗೆಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಅಸೊಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರವನ್ನು ಅಂತಸ್ತಿನ ಗೋಡೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವದ ಪ್ರತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ನೆಮ್ಮದಿಗೆಟ್ಟು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿವೆ. ಸಮರ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ದಿವ್ಯ ಔಷಧಿ ''ಅಹಿಂಸೆ''ಯ ಆಚರಣೆಯೊಂದೇ. ದೇಶಕಟ್ಟುವ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ''ನಾನು ನನ್ನ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದನ್ನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲೀಂಗಳಿಗಿರುವ ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಕಲ್ಲು ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿ ದಾರಿ ದೀಪವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಅಹಿಂಸೆ ವ್ಯಕ್ತಿ, ದೇಶ, ರಾಷ್ಟ್ರ, ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರದಲ್ಲೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಹಿಂಸೆಯೊಂದೇ ವಿನಾಶದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ದೇಶವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಲ್ಲದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಹಿಂಸೆ ದುರ್ಬಲ ಅಸ್ತ್ರವೂ ಅಲ್ಲ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆ ಕೂಡ.

ಅನೇಕಾಂತವಾದ

ಮಹಾವೀರನು ಕೇವಲ ಪರಂಪರಪ್ರಿಯನೂ, ರೂಢಿವಾದಿಯೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆವನ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಧೋರಣೆ ಇದ್ದಿತು. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ರೂಢಿಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ ಮಹಾವೀರ ವಿಚಾರ ಪಕ್ಷವು ನೈತಿಕವಾಗದ ಹೊರತು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅನೇಕಾಂತ ಎಂಬ ಉದಾರ

ನೋಟದ ಚಿಂತನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತಂದು, ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ ಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದನು. ಮಹಾವೀರನು ಮರುರೂಪಿಸಿದ ಅನೇಕಾಂತವಾದ ಮಾನವನ ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮವು ತನ್ನ ಮತ ಪ್ರಚಾರದ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ದ್ವೈತದೃಷ್ಟಿ, ಅದ್ವೈತದೃಷ್ಟಿ, ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರತಿಪದಾದೃಷ್ಟಿ ಹೀಗೆ. ಇವುಗಳು ಆಯಾಯ ಮತಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮವು ಕೂಡ ತನ್ನ ಸಾತ್ವಿಕ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ಸ್ಯಾದ್ವಾದದೃಷ್ಟಿ. ಇದನ್ನು ಅನೇಕಾಂತದೃಷ್ಟಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣವೂ ಭಿನ್ನವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಆಗಿ ಸಮನ್ವಯ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಹತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿವೆ. ೧. ವಿಶ್ವದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಾಣುವುದು. ಅದೇ ''ಸತ್''. ಉಳಿದ ವೈವಿಧ್ಯವೆಲ್ಲ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ವೈತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಉಳಿದೆಲ್ಲವು ಅನುಭವ ಗಮ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಅಭೇದವಾದವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂಥದು. ೨. ಅಭೇದವಾದವನ್ನು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಎರಡನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ವಿಶ್ವವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ತೊಡಗುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಘಟಕ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ. ಇದು ದೇಶಕಾಲ ಭೇದದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ ಭಿನ್ನವಾದುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು.

ಮೇಲಿನ ಎರಡು ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಒಟ್ಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೋತವು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆನೇಕ ವಾದಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಗುಣ-ಗುಣಿ, ಧರ್ಮ-ಧರ್ಮಿ, ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ, ಆಧಾರ-ಆಧೇಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಭೇದವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅದ್ವೈತವಾದ, ಭೇದವಾದವನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಬೆಳೆದ ದ್ವೈತ; ಚಾರ್ವಾಕ ಸಮ್ಮತವಾದ ಭೌತಿಕವಾದ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆತ್ಮವಾದ, ಇವೆರಡನ್ನು ಸಮನ್ವಯಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೊಸ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬುದ್ಧನ ಅನಾತ್ಮವಾದ ಅಥವಾ ನಿಷೇಧವಾದ-ಹೀಗೆ ವಾದಗಳ ಪರಂಪರೆಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದುದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಹಾವೀರ ಬುದ್ಧನ ನಿಷೇಧಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಯಾದ್ವಾದದ ಮೂಲವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಬುದ್ಧನ ಪ್ರಕಾರ 'ಜೀವಜಗತ್ತು ಈಶ್ವರನ ನಿತ್ಯತ್ವ-ಅನಿತ್ಯತ್ವ, ಜೀವಶರೀರ ಗಳಲ್ಲಿಯ ಭೇದಾಭೇದ' ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಅವ್ಯಾಕೃತ. ಮಹಾವೀರ ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಅಭೇದ ಮತ್ತು ಭೇದವಾದಗಳ ಎರಡೂ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಿಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಬುದ್ಧನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನೂ ಸಮೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಮಹಾವೀರನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ನಿರತರಾದರು ಮತ್ತು ಅದನ್ನೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೇ ಹೊರತು ಬೇರೊಂದು ವಾದದ ತಿರುಳನ್ನು ಅವಗಾಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿವಾದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಹೋದವು. ಆದರೆ ಮಹಾವೀರ ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ, ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿ ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಮಟ್ಟದ ಗಣ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟನು.

ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರಕಾರ ಅಭೇದವಾದಗಳಾಗಲಿ, ಭೇದವಾದ ಗಳಾಗಲಿ ತಮ್ಮ ನಿಲವೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದವು ಎಂದು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರ ಫಲವೇ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಗಳಾಗಿ ನಿಂತವು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಾದಗಳ ಸ್ಥಾನನಿರ್ದೇಶನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಕಾಣಸಿಗದು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪ ಭಾಗಶಃವಾಗಿ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಒಂದೇಯಾಗಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆ ಈ ವಾದಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸದೆ ಹೋದವು. ಇದನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೇ ಜೈನ ದರ್ಶನ. ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಪೂರ್ಣರೂಪವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವೇ ಮಹಾವೀರನ ಅನೇಕಾಂತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಹಾದಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಜೈನಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಧರು ಆನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಕುರುಡರು ಆನೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದರು. ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಹಿಡಿದವನು ಆನೆ ಹೆಬ್ಬಾವಿನಂತಿರುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದವನು ಕಂಭದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದವನು ಆನೆ ಗೋಡೆಯಂತಿರುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಕಿವಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದವನು ಆನೆ ಮೊರದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದವನು ಆನೆ ಹಗ್ಗದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ಕುರುಡರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾ ಉಳಿದವರ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದು ನೀವೆಲ್ಲ ಆನೆಯ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೇ ವಿನಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸೇರಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಆನೆಯ ಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ನೀವು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ, ಆನೆಯ ಸತ್ಯವಾದ ಸ್ವರೂಪ ದರ್ಶನವಾದಂತೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾವ

ಕಾಲಕ್ಕೂ ಆನೆಯ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದನು.

ಅನೇಕಾಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದೇ ಮೇಲಿನ ವಿವೇಚನೆಯಂತೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತು ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬಾರಿಗೆ ಒಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯುಬಹದುದೇ ಹೊರತು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಅಲ್ಲ. ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಅನಂತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಾಪೇಕ್ಷಭಾವದಿಂದ ಒಂದು ಮಾಡಿದರೆ, ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿ ಮೂಡದ ಪೂರ್ಣತ್ವದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅಖಂಡಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದೇ ಅನೇಕಾಂತ ಅಥವಾ ಸ್ಯಾದ್ವಾದ. ಇದನ್ನು ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ''ಪದಾರ್ಥವು ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೀಗಿದೆ; ಹಲವು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ವಸ್ತುವಿನ ಅನೇಕ ಧರ್ಮ-ಗುಣಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಣವಾಗಿಟ್ಟು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶೇಷಗುಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿಪಾದನ ಮಾಡುವುದು ಸ್ಯಾದ್ವಾದವೆನಿಸುವುದು''. ಜೀವದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ, ಸುಖ, ಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳ ವಿವರಣೆಗಳು ಬರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಧರ್ಮವಾದ-ಅನೇಕಾಂತವಾದ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದು ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅನೇಕಾಂತವಾದ ಅಥವಾ ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ವಾದಗಳ ಸಮನ್ವಯತೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದ ವಾದವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುವಾಗ, ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಾಗ ಎರಡು ಮಜಲಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅವೇ ನಯ ಮತ್ತು ಭಂಗ. ಇವು ಸಂಯೋಜನೆಗೊಂಡು ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಆಗಿದೆ.

ನಯದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಿಕ ನಯ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವು. ಸಾಮಾನ್ಯ, ಅನ್ವಯ, ಅಭೇದ, ಏಕತ್ವ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕ ನಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಶೇಷ, ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಪರ್ಯಾಯ ಮುಂತಾಗಿ ಭೇದವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಿಕ ನಯ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇವೆರಡು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪದ ದ್ರವ್ಯದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಯಗಳು ಏಳು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ: ೧. ಸಂಗ್ರಹ ನಯ (ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಖಂಡತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು). ೨. ವ್ಯವಹಾರ ನಯ (ಭೇದಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ಥಾನ ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವುದು). ೩. ಋಜುಸೂತ್ರ ನಯ (ಅತೀತ ಅನಾಗತಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವಸ್ತುವಿನ ವರ್ತಮಾನವಷ್ಟನ್ನೇ ಗ್ರಹಿಸುವುದು). ೪. ಶಬ್ದ ನಯ (ಶಬ್ದದ ಗುಣಧರ್ಮದೊಡನೆ ಅರ್ಥದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದು). ೫. ಸಮಭಿರೂಢ ನಯ (ಶಬ್ದದ ಮೂಲಧಾತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಹೊರಡುವ ವಿವಿಧ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ನೋಡುವುದು). ೬. ಏವಂಭೂತ ನಯ (ವಸ್ತುವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಅದರ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು). ೭. ನೈಗಮ ನಯ (ಉಪದೇಶದ ಹಿಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು).

ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಅನೇಕ ಭಂಗಿಗಳಿಂದ ನೋಡಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ ಅಥವಾ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳ, ಅನೇಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವಿವಿಧ ಭಂಗಿ ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಏಳು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ

ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತದೆ : ೧. ಸ್ಯಾದಸ್ತಿ (ಗೊತ್ತಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವುದು). ೨. ಸ್ಯಾದ್‌ನಾಸ್ತಿ (ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು. ೩. ಸ್ಯಾದ್ ಅಸ್ತಿನಾಸ್ತಿ (ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ವಸ್ತುವಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ನಿರಾಕರಣೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದು). ೪. ಸ್ಯಾದ್ ಅವಕಾತವ್ಯಂ (ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅನಭಿವ್ಯಕ್ತತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು). ೫. ಸ್ಯಾದ್ ಅಸ್ತಿ ಅವ್ಯಕ್ತವ್ಯಂ (ಒಂದು ವಸ್ತು ಇದ್ದೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರುವುದು). ೬. ಸ್ಯಾದ್‌ನಾಸ್ತಿ ಅವಕ್ತವ್ಯಂ (ಒಂದು ವಸ್ತು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ೭. ಸ್ಯಾದ್ ಅಸ್ತಿನಾಸ್ತಿ ಅವಕ್ತವ್ಯಂ (ಒಂದು ವಸ್ತು ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಿಂಧ ಇದ್ದು ಪರಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ). ಈ ಸಪ್ತ ಭಂಗಿಗಳು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಪಷ್ಟ ವೈಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಹಜತೆಯೊಡನೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಸೂತ್ರೀಕರಣವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ತತ್ವ (Law of permutation and combination)ವ ಮೇಲೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಏಳು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಆಗಿವೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಾವು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಜನರನ್ನು ಆಲೋಚನೆಗೆ ಈಡುಮಾಡುವಂತಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತಾಗಿದೆ. ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪರ್ಯಾಯವಿಲ್ಲ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೀವನ ಅನೇಕ ಪರ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಒಮ್ಮತದ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದೇ ಸ್ಯಾದ್ವಾದದ

ಆಶಯ. ಜೈನರ ಈ ತತ್ವದರ್ಶನ ಬೇರೆ ತತ್ವಜ್ಞರನ್ನು ಜೀವನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನವನ್ನು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ನೋಡದೆ ಒಂದಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಕೊನ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ. ಜೈನಧರ್ಮದ ಸ್ಯಾದ್ವಾದದ ಅರ್ಥ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಅಂಥ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ರತ್ನತ್ರಯಗಳಿರುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವೆಂದು, ನಾವು ಕಂಡ ಸತ್ಯದ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಈ ಬಗೆಯ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ. ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಹೇರುವ ಮೊದಲು ಪರಿತಪ್ಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ, ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಗೊಂದಲ ಹರಿದು, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಮೂಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜ, ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಮತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಆಡಂಬರದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ನಾವು ಜೀವನ ಸತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕುರುಡಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಮತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ತಿರುಳನ್ನು ಮತ್ತದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿಯದೆ ನಾವು ನಂಬಿರುವ ಮತಕ್ಕೆ, ನಂಬಿರುವ ಜಾತಿಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ದಾಸರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಮತೀಯ ಗಲಭೆಯನ್ನೋ ಜಾತಿಯ ಗೊಂದಲವನ್ನೋ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಮನುಕುಲವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಡುವೆ, ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರ-ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ರಕ್ತದೋಕುಳಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇಂಥೆಲ್ಲಾ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥ ಲೋಲುಪ್ತತೆಯಿಂದ ಮನುಕುಲ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣ ಬೇಕಾದರೆ ಮಹಾವೀರ ಬೋಧಿಸಿದ

ಅನೇಕಾಂತವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅನೇಕಾಂತದರ್ಶನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದಾರ್ಶನಿಕನ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು, ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಾನ ನಿರ್ದೇಶ ಮಾಡಿ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಮೊತ್ತವಾಗಿ ಮಹಾವೀರ ಹೊಸ ಜೀವನಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡದ್ದರ ಫಲಶ್ರುತಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಅಥವಾ ಅನೇಕಾಂತದೃಷ್ಟಿ ಭಾರತೀಯ ತತ್ವ–ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಚಿರಂತನ ಸೃಷ್ಟಿ ಎನಿಸಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೮

ಉಪಸಂಹಾರ

ಸೌಲಭ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಸುಖಾಪೇಕ್ಷಿಯಾದ ಮಾನವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಅದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಆ ಧರ್ಮ ಸರ್ವದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಮಸ್ತ ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಾರ್ಥಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನೈಜ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಕೈಮರವಾಗಿರಬೇಕು; ಬುದ್ಧಿಭಾವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇರಬೇಕು. ಈ ಆಶಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಧರ್ಮವೊಂದೇ, ಅದು ಜೈನಧರ್ಮ.

ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಬಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ಜೈನಧರ್ಮ. ಏಕಾಣುಜೀವಿಯಾದಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟು ಪಡೆದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಕೋಟಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಏಕೈಕ ಧರ್ಮ ಇದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ಯಾವ ಧರ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಭರವಸೆ ಕಾಣಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಸಂಬಂಧವ ನೆಲೆಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರು ಪೂರಕವೂ ಅಲ್ಲ, ಮಾರಕವೂ ಅಲ್ಲ.

ಅವರವರ ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಿ ಅವರವರಿಗೇ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದು ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆ ಈ ಧರ್ಮದ ಮೇಲಿನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಅಹಿಂಸೆ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮ, ಪಂಥದ ಮುಖವಾಣಿ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಜೀವಿಯ ನೆಮ್ಮದಿಯ ತವರು. ಕಾಲ ದೇಶ ಮತ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವಶಾಂತಿಗೆ ಅಹಿಂಸೆಯೊಂದೇ ಪರಮಸಾಧನವೆಂದು, ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಹಿಂಸೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಜೈನಧರ್ಮ. ಇದರಿಂದ ಇಡೀ ಜೀವನಚಕ್ರ ಸ್ವಸ್ತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿತು.

ಹುಟ್ಟಿದ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಸಾವು ನಿಶ್ಚಯ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಅದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಭಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದರಿಂದ ಬದುಕು ಅಸಹನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾವೀರನ ಸಂದೇಶಗಳು ಸಾವನ್ನು ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಬಲವನ್ನು ವ್ರತಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ತುಂಬಿ ಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿತು. ಸಾವನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲವನು ಮಾತ್ರ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನಿದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿತು.

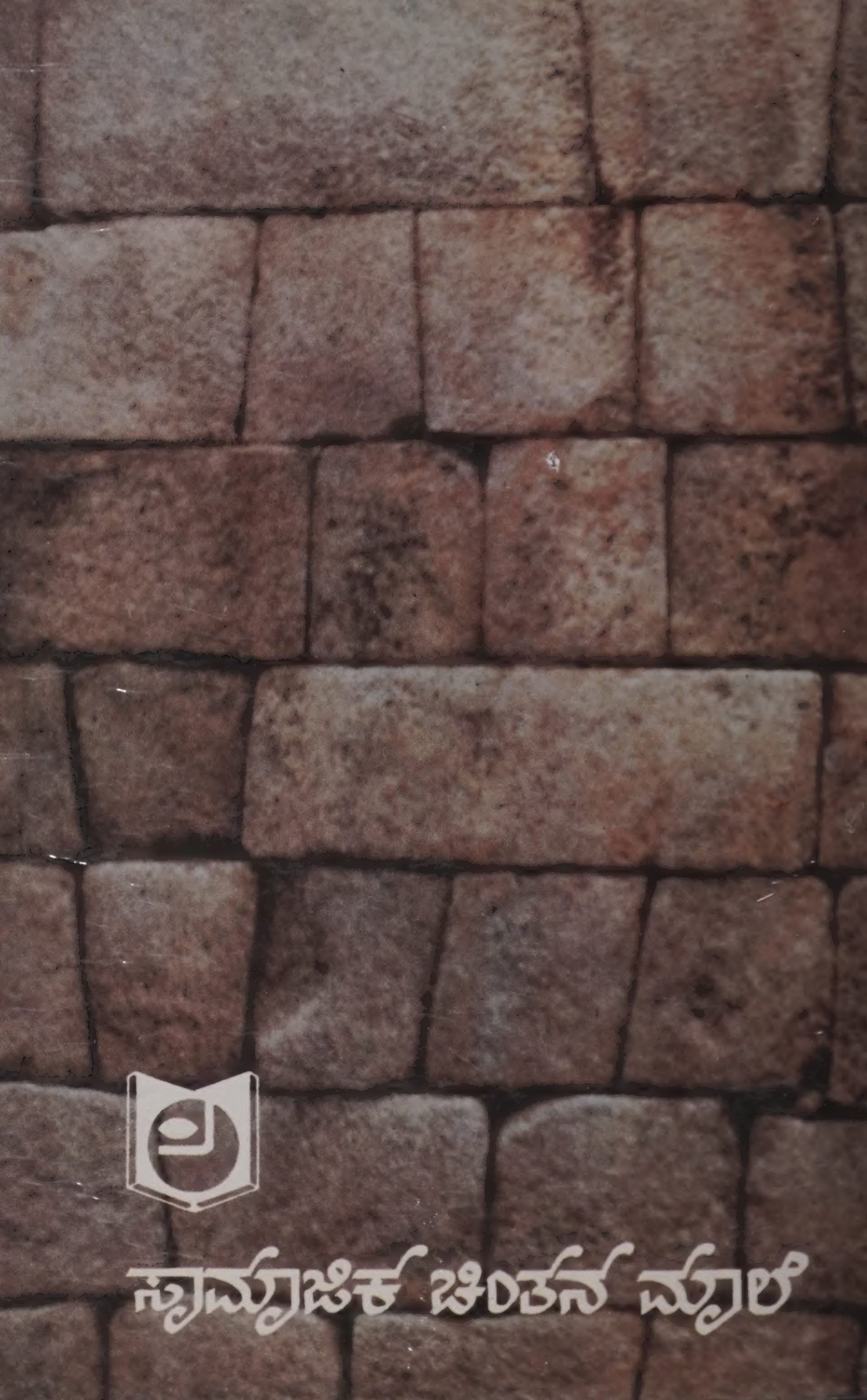
ಜೈನಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಅನೇಕ ಮಗ್ಗಲುಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸಿ ಅದರ ಅಖಂಡತ್ವವನ್ನು ದರ್ಶಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣ ಅದರ ಒಂದು ಮುಖದ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಮುಖಗಳಿದ್ದು, ಒಂದೊಂದು ಭಿನ್ನವೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಶೇಷವಾಗಿರು ತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅನೇಕಾಂತವಾದದ ತಿರುಳು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತೀರ್ಮಾನ ಏಕಮುಖವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಹಲಬಗೆಯ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ನೋಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಲಧರ್ಮಗಳ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಜೈನಧರ್ಮ

ಅನೇಕಾಂತವಾದದ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸತ್ಯದ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಮಾಡಿತು.

ಆತ್ಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವಕೊಟ್ಟು ದೇಹದ ಮಮಕಾರವನ್ನು ತೊರೆಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಗೂ ಪರಿಮಿತಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿತು. ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಯುವ ಸಮಾಜವಾದವನ್ನು ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿತು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಿರಿಮೆಗೆ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷದ ಗರಿಮೆಗೆ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಔನತ್ಯ ಮತ್ತು ಘನತೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಯುವ ಸಮರ್ಥ ಶಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆಂಬ ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನದಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಮಹಾವೀರನ ಸಂದೇಶಗಳು ಮಾನವನ ಬದುಕನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡುತ್ತವೆ, ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತವೆ, ಮಾನವ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೊಸ ನೆಲೆ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಹಾಸುಬೀಸನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಶಕಪುರುಷ ಮಹಾವೀರ.
ತನ್ನ ನಡೆ-ನುಡಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೇ ದಂತಕತೆಯಾಗಿದ್ದ ಈತ ಜೈನಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಶ್ವಧರ್ಮವಾಗಿ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಸೀಮಾಪುರುಷ. ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತಕರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನದು ಮರೆಯಲಾಗದ ಹೆಸರು.

●

ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನ ಮಾಲೆ